

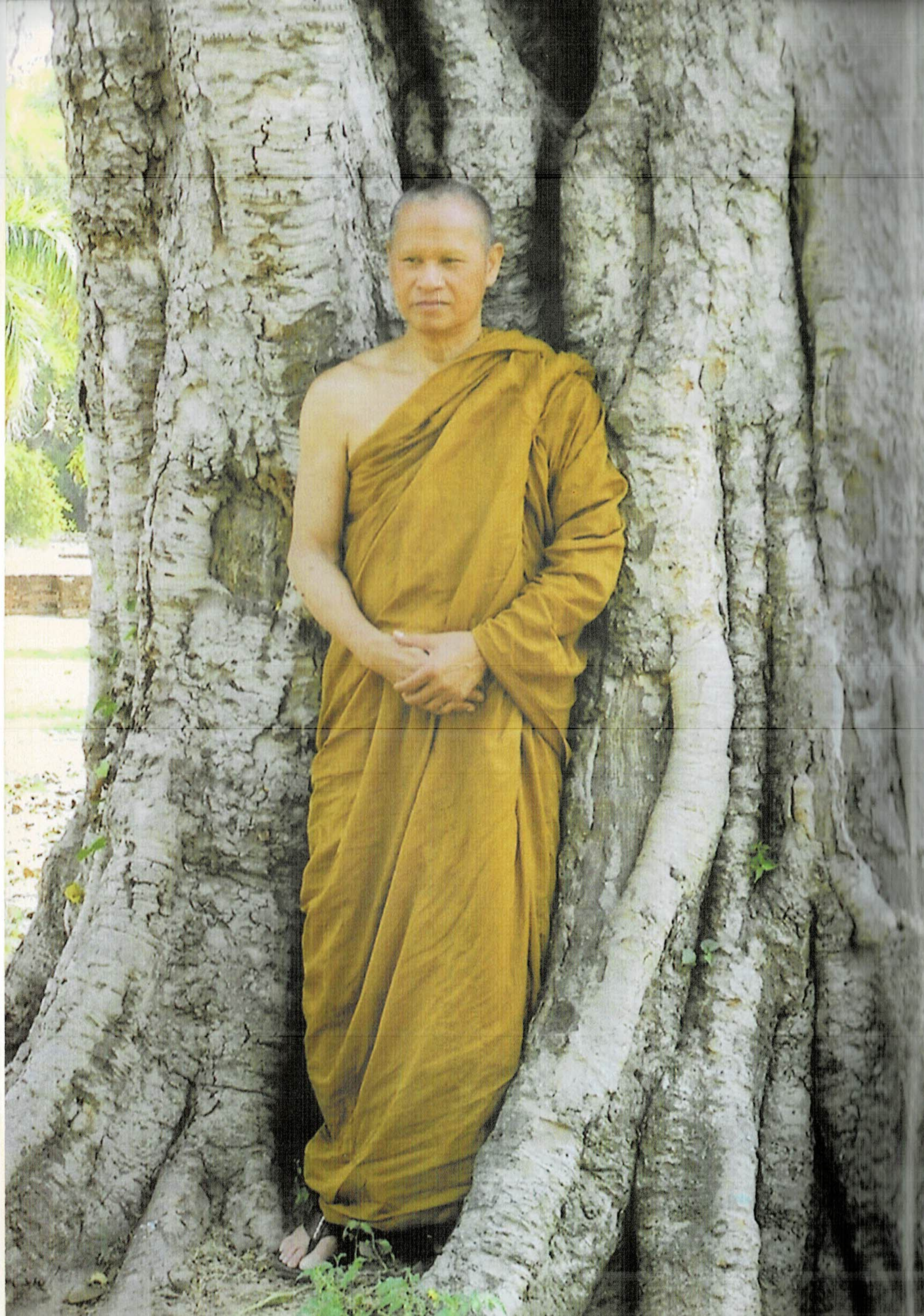
การถวายสิ่งของแด่พระภิกษุสงฆ์
ที่ญาติโยมควรปฏิบัติ

โดย

พระอาจารย์ เปลี่ยน ปัญญาปทีโป

วัดอรัญญวิเวก (บ้านปง),

ต.อินทขิล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

การถวายสิ่งของแด่พระภิกษุสงฆ์ ที่ญาติโยมควรปฏิบัติ

พระอาจารย์เปลี่ยน ปัญญาปทีโป

วัดอรัญญวิเวก (บ้านปง)

ต.อินทขิล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่

พิมพ์ครั้งที่ 7 : มีนาคม 2554

จำนวนพิมพ์ : 15,000 เล่ม

คำนำ

หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือของอุบาสกอุบาสิกา ชาวพุทธศาสนิกชน ผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายได้อ่านและทำความเข้าใจในการทำบุญทำกุศลให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

การทำบุญทำกุศลที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนานั้น ผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลายควรจะรู้จักกาลเทศะว่าสิ่งของใดที่ควรนำมาบริจาคทานการกุศล และสิ่งของใดควรถวายเวลาไหน เรียกว่ารู้จักกาลัญญุตา คำว่า **กาลัญญุตา นี้เป็นคำของนักปราชญ์ หมายถึงคนฉลาด**

เหตุฉะนั้น พุทธบริษัททั้งหลายที่ยังไม่ได้ศึกษาเรื่องการทำบุญทำกุศลตามหลักพระพุทธศาสนามักจะเกิดความศรัทธาแต่ยังไม่รู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะ อันนี้เป็นสิ่งที่เราชาวพุทธศาสนิกชนควรจะศึกษาตามที่พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ในเรื่องกาลิกทั้ง 4 อย่าง อันได้แก่ ยาวะกาลิก ยามะกาลิก สัตตาหะกาลิก และยาวะชีวิก ดังที่จะกล่าวต่อไป

หวังว่าผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้คงจะได้ความรู้ไม่มากก็น้อยตามกำลังสติปัญญาของตน และจะได้เข้าใจในเรื่องการทำบุญกับพระภิกษุที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา ไม่ทำให้พระภิกษุต้องผิดศีล ตนเองก็สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้อง ทำให้ไม่มีความกังวลใจในการไปทำบุญทำกุศลกับพระภิกษุทั้งหลายอีกต่อไป

การถวายสิ่งของแด่พระภิกษุสงฆ์ ที่ญาติโยมควรปฏิบัติ

การทำบุญทำกุศลตามหลักพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเทศะนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้ในเรื่องกาลิกทั้ง 4 อย่าง ได้แก่ ยาวะกาลิก ยามะกาลิก สัตตาหะกาลิก และยาวะชีวิก ดังนี้

1. ยาวะกาลิก หมายถึง อาหารทุกชนิดที่พระภิกษุสามารถฉันได้ เช่น ข้าว ข้าวต้ม ขนม ผลไม้ รากไม้ หัวเผือก หัวมัน ถั่ว งา เนื้อสัตว์ต่าง ๆ รวมทั้ง ซีอิ๊ว น้ำปลา น้ำผลไม้ ฯลฯ ที่เราสงเคราะห์เป็นอาหารนั้น เรียกว่า**โภชนะทั้ง 5 อย่าง เป็นสิ่งที่พระภิกษุสามารถฉันได้เฉพาะตอนเช้า[1] ไปจนถึงเที่ยงวันเท่านั้น** ไม่ว่าพระภิกษุจะฉันมื้อเดียวก็ดี หรือฉันสองมื้อก็ดี ถ้าไม่เกินเที่ยงก็ไม่ผิดศีลไม่ผิดพระธรรมวินัยอะไร แต่ห้ามไม่ให้ฉันตอนเย็น ถ้าพระภิกษุไปฉันตอนเย็น คือตั้งแต่เลยเที่ยงไปแล้ว จะผิดศีลผิดพระธรรมวินัย

สำหรับพระภิกษุที่เดินทางไปต่างประเทศนั้น เมื่อไปอยู่ประเทศไหน ๆ ก็ให้นับเวลาตั้งแต่อรุณสว่างขึ้นมาจนเห็นลายมือชัดเจนเห็นใบไม้อ่อนและใบไม้แก่แล้ว จึงจะฉันภัตตาหารได้ ถ้าหากอรุณยังไม่สว่างก็ยังฉันภัตตาหารไม่ได้ ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไหนก็ตาม ให้ถือเอาเวลาตามประเทศนั้น ๆ ก็ไม่ผิดศีลของพระภิกษุ

---

[1] ตอนเช้าหมายถึงเวลาตั้งแต่อรุณสว่างขึ้นมาจนเห็นลายมือชัดเจน และสามารถเห็นใบไม้อ่อน ใบไม้แก่ได้ในระยะ 3 เมตร

ส่วนผู้ที่เป็นอุบาสกอุบาสิกา หรือผู้ที่รักษาศีล 8 นั้น ศีลข้อที่หกก็ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับพระภิกษุ คือ ไม่ให้รับประทานอาหารเกินเที่ยงเหมือนกัน ดังนั้น อาหารทั้งหลายที่ได้กล่าวยกตัวอย่างมาทั้งหมดนั้นเรียกว่า ยาวะกาลิก

2. ยามะกาลิก หมายถึง น้ำปานะ หรือเรียกว่า น้ำอัฏฐะบาน พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนเอาไว้ว่า ผลไม้ต่าง ๆ ที่จะนำมาทำน้ำปานะได้นั้น จะต้องเป็นผลไม้ที่มีขนาดเล็ก คือ มีขนาดไม่ใหญ่เกินขนาดผลส้มเขียวหวานและให้มีเมล็ด เช่น ลูกหว้า ส้มเขียวหวาน ส้มเช้งกล้วยมีเมล็ด มะนาว องุ่น มะปราง ลิ้นจี่ ลำไย ฯลฯ เป็นต้น

ผลไม้ต่าง ๆ ที่ได้ยกตัวอย่างมานั้น เมื่อจะนำมาทำเป็นน้ำปานะจะต้องคั้นและผสมน้ำ แล้วใช้ผ้ากรองอย่างน้อยเจ็ดชั้น กรองเอาเนื้อผลไม้ออกจนหมด ให้เหลือแต่น้ำลอดผ้ากรองลงไปในภาชนะเท่านั้น เมื่อพระภิกษุจะฉัน อาจจะผสมเกลือ พริก น้ำตาล หรือจะผสมสมุนไพรต่าง ๆ ลงไปก็ได้ หรือถ้าไม่อยากผสมอะไรต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมานี้ก็สามารถฉันได้ แต่มีข้อยกเว้นสำหรับ “ผลมะปรางสุก” พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้นำผลมะปรางสุกมาทำน้ำปานะ เพราะผลมะปรางสุกมีเนื้อนิ่ม สามารถลอดผ้ากรองลงไปได้ ก็จะกลายเป็นอาหาร พระพุทธองค์จึงทรงห้ามไม่ให้นำมาทำน้ำปานะ แต่ถ้าผลมะปรางนั้นยังเป็นผลดิบ มีเนื้อแข็งจับเป็นยางมีน้ำใส ก็ทรงอนุญาตให้นำมาทำเป็นน้ำปานะได้

ส่วนผลไม้ต่าง ๆ ที่มีขนาดใหญ่กว่าผลส้มเขียวหวาน เรียกว่ามหาผล เช่น ส้มโอ สับปะรด มะพร้าว แตงโม ฯลฯ ห้ามไม่ให้นำมาทำน้ำปานะเพราะจะจัดว่าเป็นอาหาร ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้ใช้แต่ผลไม้ที่มีขนาดเล็กกว่าผลส้มเขียวหวานเท่านั้นนำมาทำน้ำปานะที่จะถวายพระภิกษุ หรือผู้ถือศีล 8 ได้

เมื่อเรานำผลไม้ต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวยกตัวอย่างมานั้น นำมาทำเป็นน้ำปานะสำเร็จแล้ว ก็ถวายให้พระภิกษุฉันได้ ตั้งแต่บ่าย 1 โมงไปจนถึงเที่ยงคืนเท่านั้น ถ้าเลยเที่ยงคืนไปแล้วห้ามไม่ให้ฉัน เพราะน้ำปานะจะกลายเป็นเมรัย พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้อย่างนี้

3. สัตตาหะกาลิก หมายถึง สิ่งที่จะถวายให้พระภิกษุและท่านสามารถเก็บไว้ฉันได้ 7 วัน เช่น น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล เนยใส เนยแข็ง ช็อกโกแลตที่ไม่ผสมนม ฯลฯ สิ่งทั้งหลายเหล่านี้จัดเป็นสัตตาหะกาลิก **เมื่อพระภิกษุรับประเคนแล้ว พระพุทธองค์ท่านก็ทรงอนุญาตให้เก็บไว้ฉันได้ 7 วัน** ถ้าครบกำหนด 7 วันแล้ว พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้ฉัน ให้เสียสละให้สามเณรหรือญาติโยมไป

เมื่อกล่าวถึง **น้ำผึ้ง** หลังจากที่พระภิกษุรับประเคนและฉันน้ำผึ้งไปในตอนเช้าแล้ว จะห้ามไม่ให้นำส่วนที่เหลือมาฉันอีกหลังเที่ยงวัน เพราะถือว่าหมดอายุ แต่ถ้าพระภิกษุรับประเคนไปแล้วแต่ยังไม่ได้ฉัน ก็สามารถเก็บไว้แล้วนำมาฉันในตอนบ่ายได้ และจะเก็บไว้ฉันต่อได้ถึง 7 วัน ถ้าหลังจาก 7 วันไปแล้วห้ามฉัน ถือว่าผิดพระธรรมวินัย แต่ถ้าพระภิกษุต้องการจะฉันน้ำผึ้งในตอนเช้าแล้วอยากเก็บไว้ฉันในตอนเย็นอีก ก็ให้ญาติโยมแบ่งถวายไปส่วนหนึ่งก่อน และเก็บอีกส่วนหนึ่งไว้ เพื่อนำส่วนที่เหลือมาถวาย

หลังเที่ยงวันก็จะเก็บไว้ฉันได้ถึง 7 วัน

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้เก็บน้ำผึ้งไว้ได้เพียง 7 วัน เพราะถ้าพระภิกษุมีบารมี และมีญาติโยมนำน้ำผึ้งมาถวายไว้มาก จึงเก็บน้ำผึ้งไว้บนกุฏิจนเต็ม ที่เหลือจากนั้นก็เก็บไว้ใต้ถุนกุฏิจนเต็มอีก บังเอิญญาติโยมมาเที่ยวในวัดเห็นหม้อน้ำผึ้งตั้งอยู่ใต้กุฏิมากก็อยากได้น้ำผึ้งไปกิน แต่พระภิกษุไม่ยอมแบ่งให้ โยมก็จะปล้นเอาน้ำผึ้งและทำร้ายพระภิกษุจนมรณภาพ เหตุฉะนี้แล พระพุทธองค์ จึงทรงตรัสห้ามไม่ให้เก็บสะสมน้ำผึ้งหรือสัตตาหะกาลิกทั้งหลายไว้มาก และไม่ให้เก็บไว้เกิน 7 วัน สามารถสรุปได้ดังนี้

เวลาที่พระภิกษุรับประเคน	เวลาที่พระภิกษุนำมาฉัน	อายุของน้ำผึ้ง
ตอนเช้า	เช้า - เที่ยงวัน	ก่อนเที่ยงวัน
ตอนเช้า	ตอนบ่าย	7 วัน
ตอนบ่าย	เวลาใดก็ได้	7 วัน

สำหรับ **น้ำอ้อย น้ำตาล และน้ำตาลก้อน** ถ้าพระภิกษุไปบิณฑบาตแล้วมีญาติโยมนำน้ำอ้อย น้ำตาล หรือน้ำตาลก้อนที่ห่อในถุงพลาสติกหรือห่อในกระดาษอย่างดีแล้วมาใส่บาตร เมื่อพระภิกษุนำมาเปิดดูเห็นว่าเป็นน้ำอ้อย น้ำตาล หรือน้ำตาลก้อน ก็สามารถเก็บไว้ฉันในตอนบ่ายได้ และยังเก็บไว้ได้อีก 7 วัน แต่ถ้าน้ำอ้อย น้ำตาล หรือน้ำตาลก้อนที่ญาติโยมนำมาใส่บาตรนั้น ไม่ได้ห่อในถุงพลาสติกหรือห่อในกระดาษ ก็ไม่สามารถเก็บไว้ฉันในตอนบ่ายได้ เนื่องจากว่าน้ำอ้อย น้ำตาล หรือน้ำตาลก้อนนั้นได้เปื้อนโดนอาหารในบาตรไป

แล้ว ถือว่าเป็นอาหารที่จะฉันได้ก่อนเที่ยงเท่านั้น สรุปได้ดังนี้

วิธีการใส่บาตร	เวลาที่พระภิกษุนำมาฉัน	อายุของน้ำอ้อย น้ำตาล น้ำตาลก้อน
ใส่ถุง / ห่อกระดาษ	เช้า - เที่ยงวัน	ก่อนเที่ยงวัน
ใส่ถุง / ห่อกระดาษ	ตอนบ่าย	7 วัน
ไม่ใส่ถุง / ไม่ห่อกระดาษ	ต้องฉันก่อนเที่ยงวันเท่านั้น	เที่ยงวัน (เพราะน้ำอ้อย ฯลฯ เปื้อนโดนอาหารอื่นในบาตรไปแล้ว)

4. **ยาวะชีวิก หมายถึง ยาทุกชนิดที่ปรุงเป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ** ถ้าหากยานั้นไม่ได้ผสมกับน้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล ฯลฯ ที่เป็นสัตตาหะกาลิก พระภิกษุสามารถรับประเคนและเก็บไว้ฉันได้ตลอด ไม่ว่าจะเป็นตอนเช้า ตอนเที่ยง ตอนบ่าย ตอนเย็น หรือตอนกลางคืน สามารถฉันได้ทุกเวลา ยาวะชีวิก หรือ ยารักษาโรคทั่วไปนี้ ทั้งที่เป็นยาผง ยาเม็ดและยาน้ำเราได้มาจากต้นไม้ บางต้นใช้ใบเป็นยา บางต้นใช้เปลือกเป็นยา บางต้นใช้แก่นเป็นยา บางต้นใช้รากเป็นยา รวมทั้งใบ เครือ และรากของเถาวัลย์ทุกชนิดก็จัดเป็นยา ส่วนผลไม้ที่จัดเป็นยา ได้แก่ มะขามป้อม ลูกโค้ก สมอไทย สมอจีน สมอดิน สมอดีง สมอพิเภก ขิง ข่า กระเทียม กระชาย กานพลู ดีปลี พริกไทย ตะไคร้ โสม ว่านไพล ลูกฝ้าย ดอกฝ้าย ใบฝ้ายหรือรากบัวหลวงที่เรานำดอกมาบูชาแล้ว อนุโลมให้จัดเป็นยาได้หมด รวมทั้งวัตถุที่เป็นแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น หิน แร่ทองคำ ตะกั่ว ดีบุก แร่เหล็กต่าง ๆ หรือ กระดูกสัตว์บางชนิดก็จัดเป็นยาได้ เช่น กระดูกหมาดำ กระดูกไก่ดำ

กระดูกกา กระดูกชะนี กระดูกหัวงูจงอาง กระดูกหัวงูเห่า กระดูกอีแร้ง เปลือกหอยที่ตายแล้วทุกชนิด นำมาฝนจัดเป็นยาได้หมด เหตุฉะนั้นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ผลไม้ ดอกไม้ หรือกระดูกสัตว์บางชนิดก็ดี ถือว่าเป็นยาหมดฉันได้ตลอดทั้งวันทั้งคืน แต่ถ้าญาติโยมนำยาวะชีวิกมาถวายและพระภิกษุรับประเคนแล้ว หากมีญาติโยมหรือสามเณรมาจับก็ต้องประเคนใหม่อีก **ถ้าไม่มีใครมาจับพระภิกษุก็สามารถเก็บ ยาวะชีวิก นั้นไว้ฉันได้ตลอด**

ส่วน **กาลิกระคนกัน คือ การนำกาลิกทั้ง 4 อย่างไปผสมระคนกัน อายุของกาลิกก็จะอนุโลมไปตามกาลิกที่ต่ำกว่า** เช่น ถ้าพระภิกษุนำ *ยาวะชีวิก* ทุกชนิด เช่น กระเทียม ขิง ข่า ตะไคร้ พริก เกลือ ชะเอม ฯลฯ มาฉันระคนกับ *ยาวะกาลิก* หรือ อาหารต่าง ๆ กาลิกนั้นก็จะมีอายุต่ำ คือ อนุโลมให้เก็บไว้ฉันได้ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวัน (ก่อนเพล) เท่านั้น ยาวะชีวิกก็จะหมดอายุ

ถ้าพระภิกษุนำ *ยาวะชีวิก* มาผสมกับ *ยามะกาลิก* หรือน้ำปานะ กาลิกนั้นก็จะมีอายุต่ำ (ตามอายุของน้ำปานะ) คือพระภิกษุสามารถเก็บไว้ฉันได้ตั้งแต่บ่าย 1 โมงไปจนถึงเที่ยงคืนก็หมดอายุ

แต่ถ้านำ *ยาวะชีวิก* มาคลุกปนกับ *สัตตาหะกาลิก* หรือจำพวกน้ำผึ้ง น้ำอ้อย หรือน้ำตาล เช่น นำน้ำผึ้งมาดองสมอหรือมะขามป้อม เมื่อพระภิกษุนำมาฉันยานั้น ก็จะอนุโลมตามอายุต่ำ คือ มีอายุเก็บไว้ได้แค่ 7 วันเท่านั้น เหตุฉะนั้น จึงเรียกว่า กาลิกระคนกัน

กาลิกทั้ง 4 อย่าง สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ประเภทของกาลิก	ความหมาย	ตัวอย่าง	อายุของกาลิก (สำหรับพระภิกษุ)
1. ยาวะกาลิก	หมายถึง อาหารทุกชนิดที่พระภิกษุสามารถฉันได้ เรียกว่าโภชนะทั้ง 5 อย่าง	เช่น ข้าว ข้าวต้ม ก๋วยเตี๋ยว เนื้อสัตว์ ขนม ผลไม้ รากไม้ เผือก มัน ถั่ว งา เครื่องปรุงรส ซีอิ๊ว น้ำปลา น้ำผลไม้ที่คั้นจากผลไม้ต่าง ๆ ที่มีขนาดใหญ่กว่าผลส้มเขียวหวาน ฯลฯ	เช้า - เที่ยงวัน
2. ยามะกาลิก (น้ำปานะ หรือ น้ำอัฏฐะบาน)	หมายถึง น้ำผลไม้ต่าง ๆ ที่คั้นจากผลไม้ที่มีขนาดเล็กกว่าผลส้มเขียวหวาน และเป็นผลไม้ที่มีเมล็ด	เช่น ลูกหว้า ส้มเขียวหวาน ส้มเช้ง กล้วยชนิดที่มีเมล็ด มะนาว องุ่น มะปราง ลิ้นจี่ ลำไย ฯลฯ (ยกเว้นผลมะปรางสุก)	หลังเที่ยงวัน-เที่ยงคืน
3. สัตตาหะกาลิก	หมายถึง สิ่งที่จะถวายให้พระภิกษุและท่านสามารถเก็บไว้ฉันได้ 7 วัน	เช่น น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล เนยใส เนยแข็ง ช็อกโกแลตที่ไม่ผสมนม ฯลฯ	7 วัน
4. ยาวะชีวิก	หมายถึง ยาทุกชนิดที่ปรุงเป็นยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ	เช่น กระเทียม ขิง ข่า ตะไคร้ พริก เกลือ ชะเอม มะขามป้อม ลูกโค้ก สมอไทย สมอจีน สมอดิน สมอดีงู สมอพิเภก กระชาย กานพลู ดีปลี พริกไทย โสม ว่านไพล ลูกฝ้าย	ตลอดชีวิต

ประเภทของกาลิก	ความหมาย	ตัวอย่าง	อายุของกาลิก (สำหรับพระภิกษุ)
		ดอกฝ้าย ใบฝ้าย รากบัว หิน แร่ทองคำ ตะกั่ว ดีบุก แร่เหล็ก กระดูกสัตว์บางชนิด เช่น กระดูกหมาดำ กระดูกไก่ดำ กระดูกกา กระดูกชะนี กระดูกหัวงูจงอาง กระดูกหัวงูเห่า กระดูกอีแร้ง เปลือกหอยที่ตายแล้ว ทุกชนิด ฯลฯ	

กาลิกระคนกัน สรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ประเภทของกาลิกที่นำมาระคนกัน	ตัวอย่าง	อายุของกาลิก (สำหรับพระภิกษุ)
1. ยาวะชีวิก + *ยาวะกาลิก* (มีอายุต่ำกว่า)	ขิง + *ข้าวต้ม*	เช้า - เที่ยงวัน (เท่ากับอายุต่ำของ *ยามะกาลิก*)
2. ยาวะชีวิก + *ยามะกาลิก* (มีอายุต่ำกว่า)	เกลือ + *น้ำมะนาว*	หลังเที่ยงวัน - เที่ยงคืน (เท่ากับอายุต่ำของ *ยามะกาลิก*)
3. ยาวะชีวิก + *สัตตาหะกาลิก* (มีอายุต่ำกว่า)	สมอ + *น้ำผึ้ง*	7 วัน (เท่ากับอายุต่ำของ *สัตตาหะกาลิก*)
4. สัตตาหะกาลิก + *ยาวะกาลิก* (มีอายุต่ำกว่า)	น้ำอ้อย + *ข้าว*	เช้า - เที่ยงวัน (เท่ากับอายุต่ำของ *ยาวะกาลิก*)
5. สัตตาหะกาลิก + *ยามะกาลิก* (มีอายุต่ำกว่า)	น้ำผึ้ง + *น้ำมะนาว*	หลังเที่ยงวัน - เที่ยงคืน (เท่ากับอายุต่ำของ *ยามะกาลิก*)
6. ยามะกาลิก + *ยาวะกาลิก* (มีอายุต่ำกว่า)	กล้วยน้ำว้าสุก + *ข้าว*	เช้า - เที่ยงวัน (เท่ากับอายุต่ำของ *ยาวะกาลิก*)

บัดนี้ จะกล่าวถึงเรื่อง **การถวายอาหาร การที่ญาติโยมนำอาหารต่าง ๆ มาถวายพระภิกษุมาก ก็ไม่ควรประเคนทั้งหมด** ควรแบ่งไปเก็บไว้ที่โรงครัวบ้างหรือจะนำมาให้พระภิกษุเห็นแล้วกล่าวคำถวายทานก่อน (ไม่ได้ประเคน) หลังจากรับพรจากพระภิกษุแล้วค่อยนำไปเก็บไว้ที่โรงครัว เพื่อให้แม่ครัวทยอยแบ่งออกมาถวายพระภิกษุฉันในวันต่อ ๆ ไปก็ได้ **เพราะถ้าหากพระภิกษุรับประเคนทั้งหมด ก็ไม่สามารถเก็บไว้ฉันได้ ถือว่าเป็น ยาวะกาลิก มีอายุแค่เช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น** เหตุฉะนั้นทางวัดจึงได้สร้างโรงครัวไว้เพื่อเก็บอาหารที่ยังไม่ได้ประเคนให้พระภิกษุ

สำหรับญาติโยมที่นำข้าวสารมาถวาย ถ้าหากว่ามีข้าวสารอยู่ในรถร้อยกระสอบ และเจ้าศรัทธาอยากถวายทั้งหมด ก็นิมนต์พระภิกษุมาจับรถเพื่อรับประเคนข้าวสารทั้งหมดนั้น พระภิกษุก็จะไม่สามารถฉันได้เลยแม้แต่กระสอบเดียว เพราะ**ข้าวสารจัดว่าเป็น *ยาวะกาลิก* สามารถเก็บไว้ได้ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น และข้าวสารทั้งหมดก็ไม่สามารถนำไปถวายพระภิกษุวัดอื่นให้ฉันได้ด้วย เพราะเหตุผลเดียวกัน** แต่ถ้าหากว่าพระภิกษุไม่ได้รับประเคน ญาติโยมกล่าวคำถวายเฉย ๆ แล้วนำไปเก็บไว้ในโรงครัวทั้งร้อยกระสอบ เพื่อให้แม่ครัวทยอยนำมาหุง มานึ่ง ถวายพระทุกวัน ๆ จนหมดก็ได้ เพราะพระภิกษุไม่ได้จับ ไม่ได้รับประเคน และศรัทธาญาติโยมก็จะได้บุญได้กุศลอย่างเต็มเปี่ยมเช่นกัน

ผลไม้ทุกชนิดก็เช่นกัน ถ้าญาติโยมนำมาถวายมาก ก็ควรจะแบ่ง

ถวายพอสมควรก่อน แล้วเก็บส่วนที่เหลือไว้ในโรงครัวก่อนเพื่อให้แม่ครัวทยอยนำออกถวายพระภิกษุในวันต่อ ๆ ไป แต่ถ้าหากว่าเจ้าภาพไม่ยอม จะขอถวายทั้งหมด ก็ต้องสัญญาก่อนว่าผลไม้ที่เหลือนี่ต้องยกให้ศรัทธาญาติโยมกิน หรือจะนำไปบริจาคทานให้คนยากจนก็ได้ ถ้าญาติโยมอยากถวายอย่างนั้นก็ได้ แต่พระภิกษุจะฉันได้เพียงนิดหน่อยเท่านั้น นอกนั้นก็ต้องจำแนกแจกทานไป **เพราะถ้าพระภิกษุรับประเคนในตอนเช้าแล้ว พระพุทธองค์ท่านห้ามไม่ให้เก็บอาหารนั้นไว้ตอนบ่าย** แต่ญาติโยมบางคนที่ไม่เข้าใจก็จะขัดข้องตรงนี้แหละว่าเขาอยากนำมาทำบุญแล้วทำไมพระภิกษุท่านไม่รับประเคน เพราะญาติโยมไม่เข้าใจว่าถ้าพระภิกษุรับประเคนแล้วถ้าหากเลยเที่ยงวันไปก็จะไม่สามารถฉันได้เลย **เพราะผลไม้ จัดว่าเป็น *ยาวะกาลิก* สามารถเก็บไว้ได้ตั้งแต่เช้าถึงเที่ยงวันเท่านั้น**

ถ้าคณะศรัทธาผู้บริจาคทานได้ปฏิบัติตามที่กล่าวมานี้ ก็จะได้บุญได้กุศลมาก เพราะพระภิกษุได้ฉันอาหารหรือผลไม้นั้นทั้งหมด และถูกต้องตามหลักคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงตรัสไว้ แต่ถ้าหากพระภิกษุรับประเคนอาหารหรือผลไม้ แล้วนำไปเก็บไว้ข้ามคืนและนำมาฉันใหม่ พระพุทธองค์ทรงห้าม จะปรับให้ศีลขาดทุกคำกลืน เช่น ถ้าพระภิกษุฉันถึง 20 คำ ศีลก็จะขาด 20 ข้อ ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติห้ามไม่ให้พระภิกษุสะสมอาหารหรือผลไม้ไว้ที่กุฏิของตนเอง เพราะมีเรื่องเกิดขึ้นในสมัยครั้งพุทธกาลเมื่อพระองค์ทรงมีพระชนม์อยู่ พระภิกษุสะสมอาหารไว้ในกุฏิมาก เมื่อโจรมาเห็นก็ปล้นเอาอาหารและผลไม้ทั้งหลายเหล่านั้น ถ้าพระภิกษุไม่ยอมให้ โจรก็จะทำร้ายพระให้มรณภาพไป จึงมีเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้นเป็นเหตุ

บัดนี้ ถ้ามีญาติโยมนำอาหารหรือผักผลไม้มา และมาพักอยู่กับพระภิกษุที่กุฏิ แต่ยังไม่ได้ประเคนก็ไม่เป็นไร เมื่อถึงวันใหม่ญาติโยมจึงนำมาประเคน พระภิกษุก็ไม่ผิดศีล สาเหตุที่พระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้พระภิกษุเก็บอาหารหรือผลไม้ไว้ที่กุฏิ เพราะจะทำให้จิตใจมีความกังวลเวลานั่งสมาธิ กลัวว่าจะมีหนู แมว สุนัข มากินหรือโจรจะมาขโมยอาหารหรือผลไม้ที่สะสมไว้ จิตใจก็จะไม่สงบเพราะเป็นห่วงอาหาร คิดถึงแต่อาหารที่สะสมไว้ เพราะเหตุนั้นแลพระพุทธองค์จึงทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุสะสมอาหารไว้มากจะทำให้เกิดกิเลสคือเป็นผู้มักมากนั่นเอง

สำหรับ **เหตุผลที่ให้ศรัทธาญาติโยมประเคนสิ่งของทั้งหลายทุกสิ่งทุกอย่างที่นำมาทำบุญกับพระภิกษุ** ทั้งยาวะกาลิก ยามะกาลิก สัตตาหะกาลิก หรือ ยาวะชีวิกก็ดี ไม่ว่าจะเป็นอาหาร น้ำปานะ น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล เนยแข็ง หรือ ยารักษาโรคทุกชนิดก็ดี ทำไมจึงให้ประเคน ก็เพราะมีเหตุเบื้องต้นนั่นเอง

สมมุติว่าพระภิกษุที่อยู่ในสำนักสงฆ์ หรืออยู่ในวัดทั้งหลายที่สร้างศาลาไว้ แล้วมีชาวไร่ชาวสวน หรือคนที่ทำงานอยู่รอบ ๆ วัด นำปิ่นโตที่มีอาหารมาวางไว้ที่ศาลาโรงฉัน ในขณะที่พระภิกษุออกไปบิณฑบาตหมด โยมที่นำปิ่นโตมาวางไว้ก็คิดว่าเป็นที่ปลอดภัยแล้ว จึงนำมาวางไว้ แล้วก็ไปทำไร่ทำสวนกันหมด บังเอิญพระภิกษุที่

ออกไปบิณฑบาตกลับมาที่ศาลาโรงฉัน เห็นปิ่นโตตั้งอยู่ก็เลยให้สามเณรนำปิ่นโตไปเปิดและฉันอาหารจนหมด เมื่อชาวไร่ชาวสวนกลับมาที่วัดเพื่อจะรับประทานอาหารในปิ่นโตของตนเอง แต่พระภิกษุได้นำอาหารในปิ่นโตไปฉันจนหมดแล้ว ญาติโยมก็ไม่ได้รับประทานอาหารที่ได้เตรียมไว้ จึงไปฟ้องพระพุทธองค์ว่าเขาไม่ได้มอบปิ่นโตอาหารให้ ไม่ได้ประเคนให้ ถ้าพระภิกษุนำอาหารของเขาไปฉัน พระภิกษุก็ผิดศีล เพราะเขาตั้งไว้เฉย ๆ เจ้าของเขาไม่ได้ประเคนให้ถือว่าเป็นของไม่บริสุทธิ์ เรียกว่าผิดศีลโดยไม่ได้ตั้งใจ เพราะเขาสามารถกล่าวหาว่าพระภิกษุขโมยอาหารของเขาไปฉันหมดได้ ดังนั้นจึงมีเรื่องอย่างนี้เกิดขึ้น

เหตุฉะนั้น พระพุทธองค์จึงทรงบัญญัติเรื่องอย่างนี้ไว้ว่า สิ่งของทุกอย่างที่จะนำมาถวายแด่พระภิกษุ จึงต้องให้ประเคน ถ้าเจ้าของยังไม่ได้ประเคนให้ หากเป็นอาหารก็ฉันไม่ได้ หากเป็นสิ่งของก็ไม่ให้ใช้ เพราะโยมไม่ได้ออกวาจามอบให้ ไม่ได้กล่าวคำถวาย แต่ถ้าเป็นของที่ญาติโยมประเคนให้ มอบให้ ก็มีสิทธิ์เต็มที่ อาหารก็ฉันได้ ของก็ใช้ได้ ญาติโยมจะมาฟ้องว่าพระภิกษุเป็นขโมยไม่ได้ เพราะญาติโยมได้ประเคนให้แล้ว มอบให้แล้วเป็นเครื่องยืนยัน พระภิกษุก็สามารถนำไปใช้ได้เต็มที่ นำไปฉันได้เต็มที่ มีสิทธิ์เต็มที่เลย ทีนี้ถ้าหากญาติโยมไม่ได้ประเคนให้ ไม่ได้มอบให้ ก็สามารถฟ้องว่าพระภิกษุเป็นขโมยได้ จะต้องให้พระภิกษุสึกเพราะขโมยของ ๆ เขา

เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่สุดสำหรับพระภิกษุ เพราะถ้าไม่

ละเอียดถี่ถ้วนในการรักษาพระวินัย ก็จะทำให้ผิดศีลได้โดยไม่ได้ตั้งใจ เช่น เวลาพระภิกษุไปบ้านญาติโยมที่รู้จักคุ้นเคยกัน ก็จะเข้าไปใช้โทรศัพท์โดยไม่ได้ขออนุญาต ญาติโยมก็กล่าวหาพระภิกษุได้ว่าไปขโมยใช้โทรศัพท์ของเขา ครั้งหนึ่งก็เป็นเงิน 3 บาท 5 บาท เขาก็สามารถฟ้องให้พระภิกษุสึกได้ ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญที่พระภิกษุต้องระวังว่าต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของบ้านก่อน ถ้าเจ้าของบอกว่าท่านอยากโทรศัพท์ไปหาลูกศิษย์ลูกหาก็นิมนต์ได้ อย่างนั้นก็ไปโทรได้เลย ถ้าเป็นโทรศัพท์สาธารณะที่ใช้การ์ดโฟน ก็ไปใช้โทรได้ ไม่เป็นไร เพราะมีสิทธิ์ที่จะโทรแต่ถ้าเป็นโทรศัพท์ที่อยู่ในบ้านของญาติโยม หากเราไปใช้ของเขาโดยที่เขาไม่อนุญาตก็ผิดศีลอยู่ดี นอกจากนี้สิ่งของทุกอย่างที่อยู่ในบ้านของญาติโยม เช่น บนโต๊ะหมู่บูชา มีเหรียญหลวงปู่ต่าง ๆ รูปเหมือน พระพุทธรูป ฯลฯ ห้ามจับเป็นเด็ดขาดถ้าเจ้าของไม่ได้อนุญาต ถ้าหากพระภิกษุไม่รอบคอบ ไปหยิบเหรียญมาดู ไปยกรูปเหมือนหลวงปู่นั่น หลวงปู่นี่ออกจากฐานมาดูโดยไม่ได้ขออนุญาต หากไปจับของ ๆ เขาเคลื่อนที่ เจ้าของเขาฟ้องได้ทันที โยมก็ฟ้องได้ว่าพระภิกษุไปขโมยของ ๆ เขา ก็ต้องให้สึกอย่างเดียว พระพุทธองค์จึงทรงตรัสห้ามไว้ไม่อนุญาตให้พระภิกษุทำอย่างนั้น เหตุฉะนั้นพระภิกษุทุกรูป จึงควรศึกษาให้รู้ให้เข้าใจเรื่องอย่างนี้

เวลาที่พระภิกษุเข้าไปในบ้านของโยม สถานที่ทำงาน ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือที่บ้านพักของข้าราชการก็ดี ถ้าเจ้าของสถานที่นั้นเขานิมนต์ให้สรงน้ำก่อนกลับวัด และบอกไว้ว่า

มีสบู่ มีผ้าเช็ดตัว ฯลฯ ให้ใช้ได้ ก็สามารถสรงน้ำได้ เพราะญาติโยมได้อนุญาตแล้ว แต่ถ้าโยมไม่อนุญาต แล้วพระภิกษุจะไปสรงน้ำเฉย ๆ ไม่ได้ เขาจะกล่าวหาได้ว่าไปขโมยน้ำ เพราะสรงน้ำครั้งหนึ่งใช้น้ำหลายลิตร

ถ้าพระภิกษุเข้าไปในร้านขายสิ่งของต่าง ๆ เช่น ร้านขายผ้าเหลือง เครื่องสังฆภัณฑ์ ฯลฯ เมื่อเข้าไปแล้ว ถ้าจะให้ถูกต้องควรให้เจ้าของร้านเป็นผู้ถามก่อนว่าต้องการสิ่งของอะไร หรือเครื่องสังฆภัณฑ์อะไรบ้าง ชนิดไหน แบบไหน ขอนิมนต์ให้จับเลือกดูก่อนได้ อย่างนี้พระภิกษุจึงจะจับสิ่งของมาดูได้ไม่เป็นไร เพราะเจ้าของร้านเขาได้อนุญาตแล้ว แต่ถ้าพระภิกษุเข้าไปในร้านแล้วหยิบสิ่งของต่าง ๆ ออกมาดูโดยที่เจ้าของร้านยังไม่ได้อนุญาต ไม่ได้ถามก่อน เขาก็สามารถฟ้องพระภิกษุได้ ดังนี้แหละ ความละเอียดของทางปฏิบัติในพระพุทธศาสนา พระภิกษุทั้งหลายต้องพากันสำรวม ระวังตนเองให้ดี พระพุทธองค์จึงทรงให้พระภิกษุรอบคอบ ต้องระวังตัวตลอดเวลา เพราะเกรงว่าจะผิดพระวินัยซึ่งเป็นกฎหมายของพระภิกษุโดยตรง

บัดนี้ จะกล่าวถึง **เรื่องพระภิกษุที่อาพาธ ซึ่งเป็นเรื่องที่ญาติโยมควรจะเข้าใจ** เมื่อพระภิกษุเกิดอาพาธ มีอาการเจ็บป่วยเกิดขึ้น พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้ญาติโยมนำข้าวเหนียว หรือข้าวสุกมาปิ้น ย่างไฟ เรียกว่า ข้าวจี่ แล้วนำมาแช่น้ำเพื่อเอาน้ำนั้นมาฉันเป็นยา อย่างนี้ท่านทรงอนุญาตเป็นกรณีพิเศษให้ฉันหลังเที่ยงวันได้

นอกจากนี้ ยังมีสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตอีกอย่าง คือ

กระดูกหมูที่ร่อนเอาเนื้อออกจนหมดเหลือแต่กระดูก นำมาต้มเอาไขมันที่ออกมาจากกระดูก แล้วผสมเภสัช คือผสมยาต่าง ๆ เหมือนยาจีน อย่างนี้พระพุทธองค์ท่านทรงอนุญาตเป็นกรณีพิเศษเฉพาะพระภิกษุที่อาพาธให้ฉันหลังเที่ยงวันได้

นอกนั้น พระพุทธองค์ไม่ทรงอนุญาตให้ฉันอาหารหลังเที่ยงวันไป แม้แต่ข้าวต้ม พระพุทธองค์ท่านก็ห้ามไม่ให้ฉัน **ถ้าพระภิกษุที่อาพาธฉันอาหารทุกมื้อ ทั้งตอนเช้า กลางวัน และตอนเย็น เพื่อจะได้ฉันยาหลังอาหาร พระภิกษุก็ผิดศีล ถือว่าศีลขาด ต้องอาบัติ** เพราะพระพุทธองค์ทรงตรัสห้ามไว้ว่าถ้าพระภิกษุฉันอาหาร ตั้งแต่หลังเที่ยงเป็นต้นไป จะปรับศีลขาดทุกคำกลืน เป็นบาป

ดังนั้น พระภิกษุที่อาพาธก็ให้ฉันอาหารตอนเช้าครั้งหนึ่ง และฉันอาหารตอน 11 โมงครึ่งอีกครั้งหนึ่ง ต่อนั้นไปพอตอนเย็นก็ให้ฉันน้ำจากข้าวจี่ หรือน้ำซุปที่ต้มจากกระดูกหมูผสมยา หรือฉันสัตตาหะกาลิก เช่น น้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล ช็อกโกแลตไม่ผสมนม หรือฉันเนยแข็ง เนยใส เพื่อให้มีพลังงาน ให้มีกำลัง ก็น่าจะอยู่ได้ เพราะได้ฉันอาหารไปก่อนเที่ยงถึง 2 มื้อแล้ว แต่ถ้าพระภิกษุที่อาพาธฉันอาหารตอนบ่ายก็ผิดศีลตลอด เช่น ถ้าพระภิกษุเกิดป่วยเป็นเวลา 1 เดือน ก็ไม่รู้ว่าศีลจะขาดไปกี่ข้อ ถ้าวันนี้ฉัน 10 คำ ศีลก็ขาดหมด 10 ข้อ ถ้าวันหลังฉัน 20 คำ ศีลก็ขาดหมด 20 ข้อ เป็นบาป ผิดศีล และยังต้องอาบัติอีกด้วย พระพุทธองค์จึงไม่ให้ประมาทในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ

พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ในพระวินัยของพระภิกษุอย่างชัดเจน และได้ทรงบัญญัติไว้ว่านอกจากศีล 227 ข้อแล้วยังมีปกิณกะเพิ่มอีกที่จะต้องอาบัติ ผิดศีล เช่น **เรื่องการเข้าห้องน้ำของพระภิกษุ** ว่าถ้าพระภิกษุเข้าไปใช้ห้องน้ำที่วัดหรือที่อื่นก็ตาม ต้องระมัดระวังเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. หากห้องน้ำสกปรกมีใยแมงมุมแล้วไม่ปัดกวาด ไม่รักษาความสะอาด

2. เข้าไปทำธุระเสร็จแล้วไม่ทำความสะอาด

3. กระดาษชำระในห้องน้ำหมดแล้วไม่หามาไว้

4. น้ำในห้องน้ำหมดแล้วไม่ตักมาเติมไว้

5. เวลาถ่ายอุจจาระ**ห้าม**ไม่ให้เบ่งแรงเกินไป (เพราะจะทำให้ทวารชอกช้ำ หรือเป็นริดสีดวงได้)

6. เวลาถ่ายอุจจาระ**ห้าม**ไม่ให้ถ่ายเสียงดังเกินไป

7. เวลาถ่ายอุจจาระ**ห้าม**ไม่ให้จิ้มฟันไปด้วย

8. **ห้าม**ยืนถ่ายปัสสาวะ ยกเว้นพระภิกษุที่อาพาธ

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ต้องอาบัติหมด อย่างนี้เรียกว่า **ปกิณกะนอกจากศีล 227 ข้อ** แต่ถ้าพระภิกษุอาพาธก็ทรงอนุโลมไว้ไม่ให้ต้องอาบัติ

นอกจากนี้ **เรื่องไม้จิ้มฟัน** อีกอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นไม้จิ้มฟันตามร้านทั่วไป มักจะเคลือบน้ำตาลหรือมินท์ไว้ที่ปลายไม้ ดังนั้นก็จะต้องประเคนก่อน แต่ไม้จิ้มฟันที่พระภิกษุเหลาเองนั้นไม่ต้องประเคน

บัดนี้ **เรื่องน้ำดื่ม** เหตุที่พระภิกษุต้องกรองน้ำดื่มก่อน เพราะพระพุทธองค์อยากให้พระภิกษุได้ดื่มน้ำที่สะอาด จะได้ไม่เกิดโรคภัย แล้วยังป้องกันลูกน้ำ และพวกสัตว์เล็ก ๆ น้อย ๆ มาติด จึงต้องกรองน้ำให้สะอาดก่อนแล้วจึงจะนำมาดื่ม เพราะถ้าไม่กรองก่อนพระภิกษุอาจจะกลืนสัตว์เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ปนมากับน้ำดื่มได้ ดังนั้น ถ้าพระภิกษุที่ออกธุดงค์แล้วไปพบแม่น้ำที่มีน้ำใส ๆ หรือพบบ่อน้ำ ให้ใช้ภาชนะตักขึ้นมาแล้วกรองใส่กระติกน้ำไว้ ถ้าพระภิกษุจะเดินทางหรือจะออกธุดงค์ก็ให้เตรียมน้ำต้มใส่กระติกน้ำไปด้วย ดังนั้นพระพุทธองค์จึงทรงอนุญาตให้พระภิกษุที่ออกธุดงค์นำผ้ากรองน้ำหรือผ้าเช็ดหน้าติดตัวไปเพื่อใช้กรองน้ำได้

แต่ในปัจจุบัน **น้ำดื่มทุกชนิด ทั้งน้ำที่ต้มแล้ว น้ำแร่ และน้ำที่กลั่นจากโรงงาน เมื่อญาติโยมนำมาถวายจะต้องประเคนก่อน** เพราะน้ำดื่มจากโรงงานจะต้องผ่านกระบวนการทางเคมีเพื่อฆ่าเชื้อโรคต่าง ๆ และจะต้องผ่านเครื่องจักร ผ่านความร้อน ดังนั้น น้ำดื่มที่เป็นขวดแล้วแช่ไว้ในตู้เย็นก็จะต้องนำมาประเคนก่อนเพราะน้ำได้เปลี่ยนสภาพไปแล้ว (จากน้ำที่ไม่เย็นไปเป็นน้ำเย็น) แต่น้ำจากบ่อน้ำที่กรองใส่กระติกมาแล้วไม่ต้องประเคน หรือน้ำฝนที่เก็บกักใส่ภาชนะไว้ก็ไม่ต้องประเคน สามารถกรองไปดื่มด้วยตนเองได้

สรุปได้ว่า สิ่งที่ไม่ต้องประเคนมี 2 อย่าง คือ 1) ไม้จิ้มฟันที่พระภิกษุนำมาเหลาเอง 2) น้ำดื่มบริสุทธิ์ ที่ไม่ได้ผสมอะไร เช่น น้ำฝน น้ำที่ตักจากบ่อ น้ำจากลำธาร และ น้ำจากห้วยหนองคลองบึง

(แต่ต้องกรองเสียก่อน) เป็นต้น นอกจากนี้ต้องประเคนหมดทุกสิ่งทุกอย่าง แม้ว่าเป็นสิ่งของที่ฉันไม่ได้ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นผ้า เครื่องนุ่งห่ม ธูปเทียน ดอกไม้ ฯลฯ ทุกอย่างจะต้องประเคนหมด คือ ญาติโยมต้องอนุญาต ต้องถวายให้ มอบให้ ถ้าญาติโยมไม่ได้อนุญาต ไม่ได้ถวายให้ ไม่ได้มอบให้ ห้ามไม่ให้นำไปใช้อย่างเด็ดขาด ดังนั้น พระภิกษุจะต้องศึกษาพระวินัยจริง ๆ ต้องรอบคอบ ไม่เช่นนั้นก็จะทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้ง่ายที่สุด

ส่วนอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ก็ควรจะศึกษาให้รู้จักกาลเทศะในการปฏิบัติต่อพระภิกษุให้ถูกต้อง เรียกว่า **กาลัญญุตา คือ รู้จักกาละสมัยในการประเคนสิ่งของต่างๆ ในการทำบุญ ทำกุศล** เมื่ออุบาสกอุบาสิการู้จักวิธีการปฏิบัติต่อพระภิกษุอย่างถูกต้องตามกาลเทศะแล้ว ก็จะได้บุญจริง ๆ การทำบุญที่ถูกต้อง ไม่ให้ผิดพลาดในการทำความดีของตน ไม่ให้เกิดความด่างพร้อยเสียหาย ทางพระพุทธศาสนาก็ถือว่าเป็นการทำบุญที่บริสุทธิ์ เปรียบเสมือนจีวรของพระภิกษุที่ไม่ขาด คือ พระภิกษุก็ไม่ต้องผิดศีล ผู้ที่ทำบุญก็ได้บุญเต็มเปี่ยม ไม่ขาดตกบกพร่อง ถือว่าได้บุญบริสุทธิ์ทั้งสองฝ่าย

บัดนี้ **กล่าวถึงการถวายผักและผลไม้ที่ญาติโยมควรกล่าวคำ "กัปปิ" (แปลว่า ทำลาย ตัด หรือฟัน) ก่อนจึงจะประเคนให้พระภิกษุ ได้แก่ ผักชนิดต่างๆ ที่ใช้หัวปลูกต่อไปได้** เช่น กระเทียม หอมใหญ่ หอมแดง ขิง ข่า ตะไคร้ แครอท หัวแรดิช หัวไชเท้า หัวเผือก หัวมันชนิดต่าง ๆ เช่น มันแกว มันฝรั่ง มันเทศ ผักมีรากต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้

ตัดรากออก ได้แก่ ผักบุ้ง ผักคับทอง ผักกระเฉด ผักแว่น ผักสะระแหน่ ผักกระถิน ฝักกระถินลูกแก่ ใบบัวบก คื่นช่าย ต้นหอม ผักชี ผักชีฝรั่ง ผักกาด ผักกาดหอม ผักกาดขาว ผักคะน้า ผักแพว มะเขือชนิดต่าง ๆ เช่น มะอึก มะเขือพวง มะเขือเปราะ มะเขือเทศ ฯลฯ **และผลไม้ต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้แกะเมล็ดออก** ได้แก่ แตงโม สาลี่ แอปเปิ้ล องุ่น ส้มเช้ง ส้มเขียวหวาน ลูกเม่า ลูกหว้า ลูกแพร์ ลูกพีช ลิ้นจี่ ลำไย ลางสาด ลองกอง มังคุด เงาะ น้อยหน่า ทับทิม เสาวรส กระท้อน แก้วมังกร กีวี ละมุด มะปราง มะขาม มะขามเทศ มะเฟือง มะไฟ มะยม มะขามป้อม สมอ ฝรั่ง ชมพู่ เชอรี่ สตรอเบอรี่ ราสเบอรี่ องุ่น ฯลฯ

ดังนั้น ขั้นตอนที่ญาติโยมควรจะปฏิบัติในการถวายผักผลไม้ต่าง ๆ ที่จะต้องกล่าวคำ "กัปปิ" ก่อน คือ พระภิกษุจะถามญาติโยมที่จะประเคนผักผลไม้ก่อนว่า "กัปปิยังกะโรหิ" (แปลว่า "ทำลายแล้วหรือยัง") และญาติโยมจะต้องตอบรับคำที่พระภิกษุถามว่า "กัปปิยะภันเต" (แปลว่า "ทำลายแล้วพระเจ้าข้า") พร้อมทั้งใช้มีด ช้อนส้อม เล็บมือ สิ่งมีคม หรือของแหลมที่พอจะหาได้และตัดส่วนใดส่วนหนึ่งของผักหรือผลไม้ต่าง ๆ ให้ขาดแยกออกจากกัน แต่ในกรณีที่มีผักผลไม้จำนวนมากที่จะต้อง "กัปปิ" ให้นำภาชนะที่ใส่ผักและผลไม้ต่างๆ นั้นมาวางชิดติดกัน และกล่าวคำว่า "กัปปิ" ในคราวเดียว ก็จะประเคนได้ เช่น เมื่อญาติโยมจะถวายผลไม้ ผักสด ผักลวก ฯลฯ ในคราวเดียวกัน ให้ญาติโยมปฏิบัติดังนี้

1. นำภาชนะที่ใส่ผักผลไม้**ทั้งหมด**ที่จะต้องกล่าวคำ "กัปปิ" มาวางชิดติดกัน

2. พระภิกษุที่จะรับประเคนถามญาติโยมว่า "กัปปิยังกะโรหิ"

3. ให้โยมผู้ที่จะทำการประเคนใช้มีดตัดเปลือกผลไม้เพียงเล็กน้อยให้ขาดออกจากผล หรือถ้าเป็นผักก็สามารถใช้มือเด็ดยอดผักเพียงเล็กน้อยให้ขาดออกจากต้น พร้อมกับกล่าวตอบพระภิกษุว่า "กัปปิยะภันเต"

หมายเหตุ

- การใช้มีดตัดเปลือกผลไม้หรือใช้มือเด็ดยอดผักนั้น ให้ทำเพียงชิ้นเดียวไม่ต้องทำทั้งหมด แต่เวลาตัดหรือเด็ดต้องไม่ยกผักหรือผลไม้ขึ้นมาจากภาชนะให้วางติดกับผักหรือผลไม้อื่น ๆ ที่อยู่ในภาชนะ
- ผลไม้ที่มีเมล็ดอ่อนไม่สามารถนำไปปลูกต่อได้ หรือผักชนิดต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ถ้าทำให้สุกด้วยไฟดีแล้วก็ไม่ต้องกล่าวคำว่า "กัปปิ" อีก สามารถประเคนให้พระภิกษุได้เลย

สำหรับ **วิธีการนั่งเพื่อประเคนสิ่งของต่าง ๆ แด่พระภิกษุให้ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาที่แท้จริง** ที่ศรัทธาญาติโยมควรศึกษา คือ **ผู้ชาย** ควรนั่งคุกเข่าโดยให้หัวเข่าห่างจากพระภิกษุประมาณศอกหนึ่งกับคืบหนึ่ง ไม่ให้เข้าใกล้จนเกินไป และเวลาประเคนสิ่งของที่ถูกต้องจริง ๆ ให้ยกของขึ้นสูงประมาณแมวสามารถเดินลอดได้ และน้อมตัวเข้าไปถวาย ส่วนพระภิกษุก็น้อมรับของที่ญาติโยมถวายให้ด้วยความเคารพ ศรัทธาญาติโยมก็ต้องเคารพกองบุญของตนเอง และพระภิกษุก็ต้องเคารพกองบุญของศรัทธาญาติโยมเหมือนกัน ถ้าญาติโยมใช้สองมือยกสิ่งของประเคนให้พระภิกษุ พระภิกษุก็ต้องใช้สองมือรับประเคนสิ่งของจากญาติโยมด้วยเช่นกัน แต่ถ้าญาติโยมใช้มือเดียวยกสิ่งของประเคนให้พระภิกษุ พระภิกษุก็ต้องใช้มือเดียวรับประเคนสิ่งของด้วยเช่นเดียวกัน พระพุทธองค์ทรงตรัสสอนไว้อย่างนี้ เวลาคนอื่นมองก็จะเห็นว่าดูสวยงามพอดี

ส่วนญาติโยม **ผู้หญิง** ให้นั่งอยู่ในระยะห่างพอสมควร และพระภิกษุต้องใช้ผ้ารับประเคน ไม่ให้สัมผัสต้องตัวกัน เพราะผู้หญิงนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อพระภิกษุนั่นเอง แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นที่น่ารังเกียจอะไร แม้ว่าผู้หญิงจะชอบทำบุญตักบาตร ทำบุญกุศลเก่ง สนใจในพระธรรม แต่ว่าผู้หญิงนั้นเป็นปฏิปักษ์ต่อพระภิกษุ เหตุฉะนั้นพระภิกษุจึงจำเป็นต้องหาข้อหลีกเลี่ยง เมื่อโยมผู้หญิงจะถวายประเคนสิ่งของต่าง ๆ ให้กับพระภิกษุ พระภิกษุจึงใช้ผ้ารับประเคน จึงจะเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมและสวยงามด้วย

บัดนี้ ถ้าหากว่าญาติโยมจะถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า "การประเคนสิ่งของในระดับที่ต่ำกว่าแมวลอดได้นั้นจะทำได้ไหมพระพุทธเจ้าคะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ ก็ไม่ได้ผิดแต่อย่างใด แต่คนอื่นดูแล้วไม่สวยงาม"

ถ้าญาติโยมถามต่อไปอีกว่า "ในการประเคนสิ่งของหลาย ๆ อย่าง ถ้าหากยกสิ่งของต่าง ๆ มาติดกันแล้วประเคนพร้อมกัน จะทำได้

ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ แต่ดูแล้วไม่เรียบร้อย ไม่สวยงาม"

บัดนี้ หากญาติโยมถามต่อไปอีกว่า "ถ้าหากยกสิ่งของประเคนถวายพระสูงเกินไป จะทำได้ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ แต่คนอื่นเขาดูแล้วไม่สวย ไม่เรียบร้อย ไม่งาม เพราะยกสิ่งของที่จะประเคนให้พระภิกษุนั้นยกขึ้นสูงเกินไป ก็จะดูไม่สวยงาม"

ส่วนการประเคนอาหารหม้อใหญ่ที่ญาติโยมไม่สามารถยกประเคนคนเดียวได้ ควรแบ่งออกใส่ภาชนะที่สามารถยกคนเดียวประเคนได้ ไม่ให้สองคนช่วยกันยกประเคนเพราะถ้าหม้อหนักหรือใหญ่จนเกินไป พระภิกษุก็ไม่สามารถยกและรับประเคนองค์เดียวได้เช่นกัน เพราะหม้อนั้นหนักจนเกินไป จะเลื่อนและส่งต่อไปให้แก่พระภิกษุองค์อื่นก็ลำบาก เพราะฉะนั้น ถ้าหม้ออาหารใหญ่มากจึงควรแบ่งอาหารออกใส่ภาชนะอื่นที่พระภิกษุจะสามารถรับประเคนองค์เดียวได้เป็นการดี

หากญาติโยมถามต่อไปอีกว่า "ถ้าสิ่งของหลายอย่างจัดไว้บนโต๊ะแล้วญาติโยมไปจับโต๊ะเพื่อประเคนให้พระภิกษุ จะทำได้ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ แต่ดูแล้วไม่สวยงาม"

"ถ้าหากว่าญาติโยมเข้าไปจับโต๊ะ เพื่อที่จะถวายอาหารทั้งหมดที่วางอยู่บนโต๊ะแต่ยกไม่ไหว เพราะอาหารมีหลายอย่าง หลายชนิด

แล้วพระภิกษุเอาเข็มไปจี้ หรือเอามือไปแตะ หรือจับที่โต๊ะนี่จะได้ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ แต่ดูไม่สวยงาม"

"ถ้าหากว่าญาติโยมอยู่ไกลกันกับพระภิกษุ เวลาประเคนสิ่งของเอาสิ่งของผูกมัดใส่ไม้ยาวหนึ่งเมตร แล้วประเคนให้พระภิกษุจะได้ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ แต่ดูไม่สวยงาม"

"ถ้าหากพระภิกษุอยู่ที่สูง ๆ เช่น สถานที่ก่อสร้าง แล้วหย่อนเชือกลงมาให้ญาติโยมผูกมัดขวดหรือกระติกน้ำสำหรับพระภิกษุที่จะดื่มใส่ไม้ แล้วให้พระภิกษุดึงเชือกขึ้นไปจะได้ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ แต่ดูไม่สวย ไม่เรียบร้อย ไม่งาม"

"ถ้าหากว่าพระภิกษุอยู่บนสถานที่ก่อสร้างสูง ๆ เช่น สูง 5 - 6 เมตร หรืออยู่ที่สูงกว่านั้น แล้วพระภิกษุจะดื่มน้ำ ก็หย่อนเชือกลงมาให้อุบาสกอุบาสิกาเอาน้ำใส่ขวดหรือใส่กระติก หรือภาชนะที่ใส่น้ำได้ ผูกมัดใส่เชือกประเคนให้พระภิกษุ เพื่อให้พระภิกษุจับเชือกดึงขึ้นไปได้ไหมพระพุทธเจ้าค่ะ?" พระพุทธองค์ทรงตรัสตอบว่า "ได้ 6 เมตร 10 เมตร ก็ได้ แต่ต้องอยู่ใกล้กัน ต้องให้เชือกอยู่ตรงพระภิกษุหรือ อยู่ใน**หัตถะบาส** ก็ได้ แต่ดูไม่สวยงาม เพราะอยู่ไกลกันเกินไป" แต่พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้รับประเคนได้

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุบาสกอุบาสิกา

ทั้งหลายก็ดี พระภิกษุก็ดี ตรงไหนที่ดูแล้วสวยงาม อ่อนน้อม ตรงไหนที่ดูแล้วเรียบร้อยดีที่สุด ที่จะเป็นบุญกุศลด้วยความเคารพในคุณงามความดีของตน ทั้งผู้รับและผู้ให้สิ่งของต่าง ๆ ผู้ให้ก็มีเจตนาที่จะให้ผู้รับก็ต้องมีความเคารพอ่อนน้อมต่อกองบุญกุศลของผู้ที่จะให้ ตรงนั้นแหละดี ดูสวยงามที่สุด ควรที่จะพากันปฏิบัติอย่างนั้น ทั้งพระภิกษุก็ดี อุบาสกอุบาสิกาก็ดี ควรจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามกาลเทศะนั้นๆ ให้ดีที่สุด”

ดังนั้น สรุปได้ว่า **การประเคนสิ่งของแด่พระภิกษุ** พระพุทธองค์ทรงให้ญาติโยม อุบาสกอุบาสิกาอยู่ห่างจากพระภิกษุประมาณศอกคืบ และให้น้อมตัวเข้าไปยกสิ่งของประเคน พระภิกษุก็ต้องน้อมรับประเคน เมื่อบุคคลอื่นเขามองเห็นแล้ว เขาก็มีความเลื่อมใสด้วยว่าดูสวยงามเรียบร้อยดี

การมอบสิ่งของให้กันสำหรับบุคคลทั่วไปก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นลูกมอบให้พ่อแม่ นักศึกษามอบให้ครูบาอาจารย์ ตำรวจทหาที่มียศต่ำกว่าจะมอบสิ่งของ ให้ผู้ที่มียศสูงกว่า ทั้งนี้ก็ต้องให้ด้วยความเคารพอ่อนน้อม เหตุฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใด ถ้ารู้จักกาลเทศะในการมอบสิ่งของให้กันก็จะดูสวยงามไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ดี

เมื่อกล่าวถึงเรื่องการทำบุญทำกุศล เรื่องการประเคนสิ่งของรวมทั้งเรื่องการประเคนกาลิกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น กาลิกระคนกัน ยาวะกาลิก ยามะกาลิก สัตตาหะกาลิก หรือ ยาวะชีวิก ก็ตาม ควรต้องประเคนทุกอย่าง ตามหลักของพระพุทธศาสนา แม้ของที่นำมาทำบุญ

จะมากจะน้อยก็ดีนั้น ต้องอยู่ที่เจตนา พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **เจตนาหัง ภิกขะเว ปุญญัง วะทามิ**” หมายถึง เจตนาเป็นตัวบุญ ไม่ว่าเราจะทำบุญอะไร การเตรียมของมาทำบุญต้องอยู่ที่ใจก่อน บุพเจตนาเบื้องต้นว่าตั้งใจจะนำสิ่งของนี้ไปทำบุญทำกุศล นั่นคือหลักพระศาสนาที่แท้จริง

บัดนี้ **เรื่องที่ญาติโยมเตรียมสิ่งของทั้งหลายมาทำบุญทำกุศล** เมื่อเราแสวงหาของที่จะนำมาทำบุญทำกุศลได้แล้ว และได้นำมาถวาย ทางพุทธศาสนาเรียกว่า **“มุญจะนะเจตนา”** คือถวายให้ด้วยความเคารพ ต่อมาเมื่อถวายไปและได้รับพรไปแล้ว เรียกว่า **“อัปปะราประระเจตนา”** คือ การน้อมระลึกถึงว่าเราได้ถวายอะไรไปแล้วในวันนี้ หรือในอดีตที่ผ่านมาเราได้ทำบุญอะไรบ้าง ได้ทำความดีอะไรบ้าง ก็ทำให้ใจมีความสุข ถือว่าได้บุญ เพราะ**บุญก็คือความสุขใจว่าตนเองได้ทำความดี ระลึกถึงเมื่อไหร่ก็มีความสุขอยู่ทุกเมื่อ** แม้ว่าเราได้ทำบุญไปนานแล้ว 2 ปี 5 ปี หรือ 10 ปี ก็ตาม ถ้าเราระลึกถึงความดีของตนขึ้นมาเราก็มีความสุขอยู่ตลอดเวลา นี่แหละที่เรียกว่า **บุญคือความสุขใจ เหตุฉะนั้นการทำบุญเพื่อจะให้ได้บุญอย่างเต็มเปี่ยมก็ต้องอยู่ที่เจตนาของผู้ให้เช่นกัน เราเรียกว่า ตัวจิตใจควบคุมดูแลจิตใจ** คือ ตัวจิตใจมีศรัทธาอยากบริจาคจำแนกแจกทาน

กล่าวถึง **เรื่องการบริจาคทาน** พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสเรื่องการบริจาคทานเอาไว้ว่ามี 6 อย่างนั้น เรียกว่า **“ประระมัตถะทาน”** ได้แก่

1. ตา คือ เมื่อตาเราได้เห็นรูป เห็นสิ่งของต่าง ๆ ที่พระภิกษุ

ควรจะได้ใช้ หรือบริโภคได้ จึงคิดว่าน่าจะเอาไปทำบุญทำกุศล ก็เป็นบุญเป็นกุศล

2. หู คือ เมื่อเราได้ยินคนอื่นชักชวนไปทำบุญทำกุศล ทำประโยชน์ เราก็อยากไปทำกับเขา อันนี้เมื่อได้ยินเสียงคนอื่นพูด ก็อยากไปทำบุญ ทำคุณงามความดี

3. จมูก คือ เมื่อจมูกได้กลิ่น เช่น กลิ่นดอกไม้ ของหอม ธูปหอม กลิ่นอาหารการกิน กลิ่นอะไรต่าง ๆ อย่างนี้ ก็อยากจะนำไปบูชา น่าจะนำไปทำบุญทำกุศล

4. ลิ้น คือ เมื่อเราได้ลิ้มรสสิ่งของที่เป็นอาหารการกินทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็น ยาวกาลิก ยามกาลิก สัตตาหกาลิก หรือ ยาวชีวิก ก็ตาม เช่น เราดื่มน้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล ฯลฯ ที่เราเห็นว่ารสชาติดี น่าจะนำไปถวายพระภิกษุบ้าง แค่นึกอยู่ในใจเท่านั้น ยังไม่ได้นำมาทำบุญ ก็ได้บุญแล้ว

5. กาย คือ เมื่อกายเราไปสัมผัสถูกต้องเครื่องนุ่งห่มชนิดต่าง ๆ เช่น ผ้าชนิดนี้เราจะนำไปตัดสบงจีวรถวายพระภิกษุน่าจะดี หรือ อาสนะอย่างนี้เรานำไปปูให้พระภิกษุนั่งน่าจะได้บุญได้กุศล แค่นึกอยู่ในใจเท่านั้น แต่ยังไม่ได้นำมาถวายพระภิกษุ แค่นึกอยู่ในใจเฉย ๆ ก็ได้บุญแล้ว

6. ใจ คือ ทานทั้ง 5 อย่างที่กล่าวมานั้น สรุปรวมแล้วเป็น **ธรรมารมณ์** ที่อยู่ในจิตใจของเรา เมื่อจิตใจมีเจตนาว่าจะนำสิ่งใดไปทำบุญก่อน แล้วเราก็ไปแสวงหาสิ่งของเหล่านั้นเพื่อนำไปทำบุญ

แม้ว่ายังไม่ได้นำมาทำบุญ ก็เรียกว่าได้บุญแล้ว แค่ตัวจิตคิดอยู่ 5 อย่าง แต่ที่เป็น 6 อย่างนั้น เพราะรวมทั้งจิตใจที่คิดด้วย เมื่อใจเจตนาที่จะนำอะไรไปทำบุญก่อน ทำความดีก่อน จึงเรียกว่าตัวเจตนาเป็นปรมัตทาน 6 อย่าง ดังได้กล่าวมานี้

บัดนี้ **การบริจาคทานในพระวินัย** ได้แก่ 1) จีวร เครื่องนุ่งห่ม 2) อาหารการกิน 3) เสนาสนะ ที่อยู่ที่พักพาอาศัย เครื่องใช้สอยของพระภิกษุสงฆ์ กุฏิ ศาลา วิหาร มุ้ง พวกนี้เป็นเจตนาเครื่องใช้ และ 4) ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เวลาที่พระภิกษุเจ็บป่วย ทั้ง 4 อย่างนี้ เรียกว่า ทานในพระวินัย

การบริจาคทานในพระวินัยทั้ง 4 อย่าง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัส ทรงอนุญาตไว้ว่า การได้ถวายจีวร เครื่องนุ่งห่ม อาหาร สำรับกับข้าว ได้สร้างกุฏิ วิหารศาลา สร้างกลด ที่มุง ที่บังให้พระภิกษุจำพรรษา แม้ว่าอยู่บนป่าบนเขา โยมก็ยังอยากไปสร้างถวาย ถ้าพระภิกษุอาพาธเจ็บป่วย โยมก็หาหยูกหายามาถวายท่านให้ได้ฉันเพื่อระงับทุกขเวทนาให้หาย ให้ท่านปฏิบัติกิจวัตรของท่านได้ ทั้งหมดนี้เรียกว่าเป็นทานในพระวินัย

บัดนี้ **ทานในพระสูตร** นั้นมี 10 อย่าง คือ **1.อันนัง ปานัง 2.วัตถัง 3.ยานัง 4.มาลา 5.คันธัง 6.วิเลปะนัง 7.เสยยาวะสะถัง 8.ปะทีเปยยัง 9.ทานะวัตถุ 10.อิเม ทะสะ** คือ อาหาร ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ให้นั่งรถ นั่งเรือ นั่งเครื่องบิน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน เสื่ออาสนะ ที่พักอาศัย เครื่องประทีป ธูป เทียน ไฟฟ้า ไฟฉาย

เครื่องทำแสงสว่าง

ทานในพระสูตรทั้ง 10 อย่างนี้ อุบาสกและอุบาสิกาควรสร้างสมบุญ สร้างคุณงามความดีเอาไว้เพื่อเป็นที่พึ่งของตนในภายภาคหน้า แล้วแต่ว่าเราจะทำข้อไหนได้ใน 10 อย่าง ใครจะให้อะไรก็แล้วแต่เจตนาของตนที่จะนำอะไรไปทำบุญบริจาคทาน และได้บุญกุศลดังนี้

อันนะโท พะละโท โหติ ผู้ที่ถวายทานข้าว ถวายทานน้ำ จะทำให้มีพละกำลัง มีร่างกายแข็งแรง

วัตถะโท โหติ วัณณะโท ผู้ที่ถวายทานผ้านุ่งห่ม เครื่องตกแต่งร่างกาย จะทำให้มีผิวพรรณวรรณะสวยงาม

ยานะโท สุขะโท โหติ ผู้ที่ถวายทานยานพาหนะ ให้นั่งรถนั่งเรือ ก็คือให้ความสุขแก่ผู้อื่น ก็จะทำให้ตนเองมีความสุข

ทีปะโท โหติ จักขุโท ผู้ให้ประทีปดวงไฟ ให้ไฟฟ้า ไฟฉาย ให้ธูป ให้เทียน ให้แสงสว่าง ก็คือให้ดวงตา เมื่อเกิดชาติใดภพใด จะได้ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ตั้งแต่เล็กจนถึงเฒ่าถึงแก่ ไม่ต้องใส่แว่นตา มีสายตาดี บางคนสายตาไม่ดีมาแต่เล็ก ๆ เพราะเขาไม่ได้สร้างบุญชนิดนี้ไว้ ไม่ได้ถวายธูปถวายเทียน ไฟฟ้า ไฟฉายไว้ เขาจึงมีสายตาไม่ดี

เหตุฉะนั้น พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า **มะนาปะทายี ละภะเต มะนาปัง อัคคัสสะ ทาตา ละภะเต ปุนัคคัง วะรัสสะ ทาตา วะระลาภิ โหติ เสฏฐันทะโท เสฏฐะมุเปติ ฐานัง** คือ ผู้ให้ของที่พอใจ ย่อมได้ของที่พอใจ ผู้ใดให้วัตถุอันเลิศ ย่อมได้วัตถุอันเลิศ ผู้ให้ของดี

ย่อมได้ของดี ผู้ให้ฐานะอันประเสริฐ ย่อมเข้าถึงฐานะอันประเสริฐ

ดังนั้น เวลาเราจะถวายสิ่งใดก็ตาม เราต้องมีความพอใจ จะถวายมากน้อยแค่ไหนก็ต้องมีความพอใจในการทำบุญ สมมุติว่าเราจะบริจาคทาน 10 บาท แต่ถ้ามีคนบอกว่า 10 บาทน้อยไป ต้องถวาย 20 บาทดีกว่า ดังนั้น บุญที่ได้จากการถวาย 10 บาทแรกจะได้บุญเต็มที่ แต่อีก 10 บาทหลังจะไม่ได้บุญเต็มที่เพราะไม่ได้เต็มใจให้ บุญอยู่ที่ใจ ถ้าเราจะถวาย 100 บาท แต่ถ้ามีคนบอกว่า 100 บาทน้อยไป ต้องถวาย 200 ดังนั้น บุญที่ได้จากการถวาย100 บาทแรกก็จะได้บุญเต็มที่ แต่อีก 100 บาทหลังจะไม่ได้บุญเต็มที่ เพราะเราไม่ได้เต็มใจ ไม่ได้ตั้งใจที่จะให้

เหตุฉะนั้น ถ้าเรามีกำลังพอที่จะทำได้เท่าไหร่ก็ทำเท่านั้นแต่ให้มีความพอใจ ให้เต็มใจ ถ้าไม่เต็มใจแล้วอย่าไปทำ เพราะทำแล้วจะไม่มีความสุขใจ ทุกสิ่งทุกอย่างถ้าไม่เต็มใจทำแล้วก็จะไม่มีความสุข แต่ถ้ามีความพอใจทำจึงจะมีความสุข แม้ว่าทำเพียงเล็กน้อยก็มีความสุขใจเพราะเราเต็มใจ **การบริจาคทานต้องเป็นอย่างนั้น ต้องให้เหมาะสมกับกำลังของตน แล้วก็ให้ด้วยความเต็มใจ จึงเรียกว่ามีศรัทธา ก็คือมีความเต็มใจ มีความพอใจในการให้นั่นเอง จึงเรียกว่าเป็น ประมัตถะทาน**

การบริจาคทานในพระวินัย การบริจาคทานในพระสูตร การบริจาคทานสิ่งของทั้งหลายเหล่านี้เราทำเผื่อไว้ ถ้าเรามาเกิดอีกในชาติหน้าเราจะได้อาศัยวัตถุทั้งหลายนี้เป็นเครื่องที่จะทำให้เราตั้งตัวได้

มีหลักฐานได้ เหมือนกับคนสร้างบ้าน ต้องขุดหลุม ต้องตอกเสาเข็ม ต้องทำคาน ทำเสาให้แน่นหนาถาวรก่อน ก็คือ การทำบุญ คือเราต้องมีเงินแล้วจึงค่อยก่อสร้างบ้านขึ้นมา สร้างฐานให้ดี แล้วจึงก่อฝาผนังก่อตัวบ้าน จะได้ไม่ร้าว ไม่แตก ไม่เอน ไม่เอียง ไม่ล้มลง เช่นเดียวกับการสร้างบ้านก็ดีหรือสร้างตึกสูง ๆ ก็ดี ต้องสร้างพื้นฐานให้แข็งแรง ถ้าเราสร้างพื้นฐานไม่แข็งแรง ไม่ดี เมื่อแผ่นดินไหวก็จะล้มได้ง่าย ถ้าพื้นฐานดีแผ่นดินไหวก็ไม่ล้ม เปรียบเหมือนคนเราที่มีเงินมีทอง เวลาจะไปไหนก็มีค่ารถค่าเรือ มีค่าน้ำมันรถ มีเงินซื้ออยู่ซื้อกิน มีบ้านอยู่ คนมีหลักมีฐานแล้วก็สามารถรักษาศีลได้ดีเพราะไม่ต้องเป็นห่วงเรื่องเงินที่จะไปซื้อกิน ไปนั่งภาวนาก็ไม่ต้องกังวลเรื่องอะไรอีกแล้วเพราะมีเงิน ถ้ามีเงินแล้วก็ทำให้ใจสงบได้ง่าย ถ้าใจสงบแล้วก็เอาใจที่สงบดีแล้วนั้นมาวิเคราะห์ วิจัยอะไรต่าง ๆ ไม่ต้องเป็นห่วงว่าจะไปหาเงินซื้อกินใช่ไหม เลี้ยงครอบครัวก็ดี อยู่บ้านเลี้ยงตนเองก็ดี ถ้ามีเงินอยู่แล้วก็นั่งวิจัยได้เป็นชั่วโมง ๆ ไม่คิดเสียเวลาเพราะพื้นฐานดี

เหตุฉะนั้น การมีพื้นฐานที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพราะ ถ้ามีพื้นฐานวัตถุดีก็ทำให้รักษาศีลได้ ถ้าคนรักษาศีลได้ดีเป็นพื้นฐาน ก็จะทำให้จิตใจสงบเป็นสมาธิได้ง่าย เมื่อมีสมาธิเป็นพื้นฐานดีก็จะทำให้เกิดปัญญา สามารถละกิเลสได้ง่าย เพราะพื้นฐานแข็งแรง พอสมาธิดีมันก็สามารถจะวิเคราะห์วิจัยอะไรให้เข้าใจได้เพราะจิตมันไม่วิ่งหนีไปไหน ดูอะไรก็ต้องดูสิ่งนั้นจริง ๆ ต้องเข้าใจสิ่งนั้นแจ่มแจ้งจริง ๆ

ต้องมีสมาธิ และเมื่อมีสมาธิเป็นหลัก จิตก็หาสาเหตุได้ว่าอะไรทำให้เรามีความสุข อะไรทำให้เกิดทุกข์ ก็เหมือนการทำบุญเมื่อตนเองทำบุญตนเองก็ได้รับความสุข ถ้าตนเองรักษาศีลตนเองก็เป็นคนมีศีล ไม่ต้องวุ่นวาย ไม่ต้องกลัวตำรวจ ไม่ต้องกลัวกฎหมาย เพราะเรามีศีลธรรมดี มีสมาธิดี เป็นคนที่มีสติสัมปชัญญะดี ถ้ามีสมาธิดีแล้ว ก็มีปัญญาดี เหมือนคนที่มีหลัก มีสมาธิ จะดูอะไรก็ดูได้ถนัด ถ้าไม่มีสมาธิก็จะเหลียวหน้า เหลียวหลัง จิตใจวอกแวกไม่รู้จะดูอะไรไม่เข้าใจอะไรง่าย ๆ เพราะตั้งหลักไม่ได้

เวลาที่อาตมาสอนชาวต่างชาติ ก็จะถือไฟฉายไว้ด้วย ให้เขาดูภาพต่าง ๆ และอธิบายว่าถ้าจิตใจของโยมไม่สงบเป็นสมาธิ เราก็ฉายไฟฉายแกว่งไปแกว่งมาแกว่งใส่ภาพให้เขาดูว่ามันไม่ชัดเจน เหมือนจิตใจที่ไม่สงบ แต่ถ้าเอาไฟฉายฉายไปที่ภาพนิ่ง ๆ อยู่ ก็จะทำให้เห็นภาพได้ชัดเจน เหมือนจิตที่สงบเป็นสมาธิดีแล้ว ดังนั้น อาตมาจะสอนว่าถ้าใจของโยมเป็นสมาธิ คือจิตใจสงบ โยมก็จะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจนหายสงสัย นั่นแหละคือจิตที่มีสมาธิ พอหายสงสัยเขาเรียกว่ามีปัญญามาก เข้าใจสิ่งนั้นจริง ๆ นี่เรียกว่าวิธีการสอนไม่เหมือนคนอื่นเลย เราก็ต้องหาวิธีสอนที่จะทำให้เข้าใจได้ง่ายที่สุด พิจารณาอยู่รอบ ๆ ตัวก็ได้ อย่าไปคิดสมัยครั้งพุทธกาล พระพุทธองค์ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ ควรยกตัวอย่างให้เห็นให้เข้าใจเร็ว ๆ นี่ ตรงนี้แหละเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการหาวิธีการสอนเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ๆ

เหตุฉะนั้น ถ้าหากเราเข้าใจในเรื่องการทำบุญกุศล ไม่ว่าเราจะ

ไปทำบุญอยู่ที่ไหน ๆ เราก็จะฉลาด รู้จักกาลเทศะในการทำบุญกับพระภิกษุ รู้ว่าพระภิกษุนั้นถือศีลอย่างไร ปฏิบัติตนอย่างไร และเราควรปฏิบัติอย่างไร ท่านจึงจะไม่ผิดศีลผิดธรรมของท่าน เราผู้ไปทำบุญเราก็จะได้บุญที่ถูกต้องตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพราะว่าพระภิกษุเป็นเนื้อนาบุญของโลกไม่มีนาบุญอื่นยิ่งไปกว่า เราก็ควรที่จะระวังไม่ให้ภิกษุผิดศีล โยมก็ไม่ทำบุญแบบผิด ๆ ได้บุญพร้อมทั้งมีความบริสุทธิ์ทั้งสองฝ่าย

บัดนี้ เราได้ทราบแล้วว่า **การทำบุญในประระมัตถะทานมี 6 อย่าง การทำบุญในพระวินัยมี 4 อย่าง และการทำบุญในพระสูตรมี 10 อย่าง** ดังนั้น เมื่อเราเข้าใจเรื่องการทำบุญบริจาคทานสิ่งของทั้งหลาย การถวายทานให้ถูกกาลเทศะแล้ว เราก็ควรนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อให้ได้บุญได้กุศลอย่างเต็มเปี่ยมตามความปรารถนาของตนที่เจตนาไว้

แต่ถ้าเรายังไม่รู้ ไม่เข้าใจเรื่องการทำบุญทำกุศล เราก็ควรถามพระภิกษุก่อนว่าควรทำบุญอย่างไรจึงจะถูกต้องที่สุด เพราะถ้ายังไม่เข้าใจเรื่องการทำบุญ เวลาที่นำสิ่งของมาทำบุญเราก็อยากให้พระภิกษุนั้นรับประเคนของทุกอย่างที่เรานำมาถวาย ถ้าพระภิกษุไม่รับประเคนก็ไม่พอใจที่พระภิกษุไม่รับประเคนของ ๆ ตน ไม่เข้าใจว่า ถ้าพระภิกษุรับประเคนสิ่งของเหล่านั้น ท่านก็จะผิดศีลของท่าน ดังนั้น เวลาเราทำบุญก็อยากทำบุญกับพระภิกษุที่มีศีลดี มีสมาธิดี มีปัญญาดี ซึ่งเป็นเนื้อนาบุญของโลก ใครก็อยากทำบุญกับพระภิกษุองค์ที่ปฏิบัติดีวัดไหนที่มีพระภิกษุปฏิบัติดีก็จะไปทำบุญที่นั่น ถ้าพระภิกษุปฏิบัติ

ไม่ดีเราก็ไม่อยากไปทำบุญกับท่าน พระภิกษุสอนเราก็ต้องฟังเพราะท่านได้ศึกษาเล่าเรียนมา ท่านก็ต้องมีศีล มีสมาธิ ศึกษาตามหลักพระพุทธศาสนา เราก็ต้องให้โอกาสกัน อะไรจะดีที่สุด จะถูกต้องที่สุด เราต้องถามพระภิกษุเสียก่อน พระภิกษุก็จะสอนและจะอธิบายให้เข้าใจ ถ้าพระองค์ใดท่านไม่ชำนาญ ไม่เชี่ยวชาญ ท่านก็จะบอกไปหาภิกษุองค์อื่น ไปหาอาจารย์องค์อื่น ท่านมีความฉลาด ท่านเรียนมาสูง ท่านมีจิตใจหนักแน่น มีหลักจิตก็ต้องไปหาองค์นั้น ท่านจะอธิบายให้ฟังให้เข้าใจได้ดีถี่ถ้วนเรื่องการปฏิบัติสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ท่านก็จะบอกให้ไปหาองค์อื่นเองถ้าท่านไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง เกิดท่านบวชใหม่ ที่เป็นหลวงพ่อ หลวงตา ที่อ่านหนังสือไม่คล่อง หรือว่ายังไม่เข้าใจในพระธรรมวินัยดี อย่างนี้ท่านก็อธิบายไม่ได้ เรื่องเหล่านี้เพราะท่านยังไม่ได้ศึกษา ท่านก็มีแต่บวชมาแล้วว่าจะรักษาศีลอย่างไรจะปฏิบัติอย่างไรเท่านั้น แต่การศึกษาสิ่งเหล่านี้ในพระไตรปิฎกถ้าพระภิกษุไม่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดทั้งหมด ก็จะยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติตนให้ถูกต้อง และท่านก็จะไม่สามารถอธิบายให้ญาติโยมอย่างละเอียดได้ตามที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ เมื่อสรุปลงไปแล้วพระพุทธองค์ท่านทรงละเอียดรอบคอบที่สุด ไม่มีพระภิกษุองค์ใดมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ได้รู้แจ้งละเอียดถี่ถ้วนและชำนาญดั่งพระพุทธองค์เหนือจากปัญญาของพระพุทธองค์ไม่มีใครมีปัญญารู้เท่าพระพุทธองค์แล้วในโลกนี้ จึงกล่าวว่าโลกะวิทูรรู้แจ้งโลก เป็นศาสดาเอกของโลก ทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ไม่มีใครจะรู้เท่า

พระพุทธองค์ที่ท่านอธิบายให้ละเอียดถี่ถ้วน

บัดนี้จะกลับมาพูดถึง **สิ่งที่ประเคนแล้วเป็นอนุโลมจากพุทธฎีกา** ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า ถ้าหากญาติโยมจะนิมนต์พระภิกษุไปฉันที่บ้านของตน หรือตามสถานที่ต่าง ๆ นั้น ห้ามออกชื่อโภชนะทั้งห้า (โภชนะทั้งห้าได้แก่อาหารชนิดต่าง ๆ เช่น เผือก มัน ข้าว ข้าวสาลี ข้าวต้ม ขนม เนื้อสัตว์ หรือผักผลไม้ต่าง ๆ) เช่น โยมพูดกับพระภิกษุไว้ก่อนว่าจะทำอาหารชนิดนั้นชนิดนี้ถวาย เช่น จะทำข้าวต้ม ขนม จะทอดกล้วยแขก จะทำก๋วยเตี๋ยวถวาย ฯลฯ อย่างนี้ ถ้าโยมออกชื่อโภชนะทั้งห้าแล้ว พระภิกษุก็จะฉันไม่ได้เลย เพราะถ้าพระภิกษุฉัน ก็จะต้องอาบัติ ผิดศีลทุกคำกลืน การนิมนต์พระภิกษุไปฉันแล้วกล่าวไว้เช่นนี้ ไม่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย

เหตุที่ไม่ควรออกชื่อโภชนะทั้งห้า ยกตัวอย่างเช่น ถ้านิมนต์พระภิกษุมาฉันที่บ้าน และได้ออกชื่อโภชนะไว้แล้ว อย่างบอกพระภิกษุไว้ว่าจะซื้อกล้วยไข่กำแพงเพชรมาถวาย หรือจะนำกล้วยไข่จากกำแพงเพชรมาทำขนมแบบนั้นแบบนี้ ทำอาหารชนิดต่าง ๆ ถวายท่าน ครั้นเมื่อถึงเวลาไปซื้อของ แล้วไม่มีกล้วยไข่กำแพงเพชรขาย จะไปหาซื้อที่ไหนก็ไม่มี ก็ทำให้โยมเกิดความลำบากยากเย็น เกิดความทุกข์ขึ้น เพราะเสียสัจจะที่ตนเองได้พูด ได้สัญญากับพระภิกษุไว้แล้ว โยมจะเกิดความลำบากอย่างนี้เองและโยมก็จะไม่ได้บุญเต็มที่ ทำให้มีทุกข์เกิดขึ้นแก่ตน เพราะโยมไปแสวงหาสิ่งที่ตนเองสัญญาเอาไว้ไม่ได้ เป็นเรื่องอย่างนี้

ถ้าเราไม่ได้บอกชื่อโภชนะทั้งห้าไว้ เราจะซื้อกล้วย ซื้อผลไม้ หรือซื้ออาหาร จากที่ไหนก็แล้วแต่ที่พอหาซื้อได้ เราก็ซื้อมาถวาย ท่านได้สบาย ผู้มีศรัทธาก็ไม่เดือดร้อน ไม่ต้องเกิดทุกข์ พระภิกษุก็ไม่ผิดศีล **ดังนั้น เมื่อเรานิมนต์พระภิกษุไปฉันที่บ้าน หรือตามสถานที่ต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามพระพุทธศาสนา ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ก็ไม่ควรออกชื่อโภชนะทั้งห้า** เพราะจะเรียกว่าเป็น "มังสะอุทิศ" หมายถึง เป็นของอุทิศต่อพระภิกษุ หรือ เป็นอาหารที่ญาติโยมพูดไว้ว่าจะทำเพื่อถวายให้พระภิกษุ เมื่อพระภิกษุได้ยินเสียงพูด และได้เห็น ก็จะรังเกียจอาหารที่ทำมาเพื่อถวายเฉพาะตน ทำให้ผู้อื่นต้องเกิดทุกข์กับตน เพราะพระภิกษุไม่ควรให้ญาติโยมมาทุกข์กับตน

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่าให้พระภิกษุปฏิบัติตนเป็น **โสวะจะสัตตา คือ เป็นผู้ว่าง่ายสอนง่าย เป็น สุภะรัตตา คือ เป็นผู้เลี้ยงง่าย** พระภิกษุต้องไม่เป็นผู้เลี้ยงยาก ถ้าโยมไปคิดให้ตนเองเกิดทุกข์ยากกับการเลี้ยงอาหารพระ หรือพระภิกษุจะไปบอกญาติโยมว่าอยากฉันอาหารอย่างโน้นอย่างนี้ก็ไม่ได้ ผิดศีลอีก ญาติโยมถวายสิ่งใดมาก็ให้ฉันสิ่งนั้น ถ้าฉันไม่ได้ก็ไม่ต้องฉัน ถ้าฉันแล้วปวดท้อง ฉันแล้วไม่ค่อยสบาย เป็นของแสลง เราก็ไม่จำเป็นต้องฉัน แต่เรารับประเคนได้ พระภิกษุควรเลือกฉันสิ่งที่ฉันแล้วถูกกับธาตุขันธ์ ถูกกับร่างกายของเราก็ให้ฉันได้ ถ้าพระภิกษุจะฉันอาหารมังสวิรัติก็ให้เลือกฉันเอาเอง ไม่ต้องพูดบอกโยมให้ถวายแต่อาหารมังสวิรัติ ถ้าโยมถวายเนื้อสัตว์มาก็รับประเคนไว้แล้วเลือกฉันสิ่งที่ถูกกับร่างกายของเรา

เท่านั้นก็ได้ ยกเว้นมังสะ 10 อย่างที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้รับประเคนและห้ามไม่ให้พระภิกษุฉัน ได้แก่ 1. เนื้อมนุษย์ 2. เนื้อช้าง 3.เนื้อม้า 4.เนื้อเสือเหลือง 5.เนื้อเสือโคร่ง 6.เนื้อเสือดาว 7.เนื้อหมี 8.เนื้อราชสีห์ 9.เนื้อสุนัข 10.เนื้องู เนื้อทั้งหมดนี้พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้รับทั้งสุกหรือดิบ เพราะทุกอย่างมีเหตุ ดังนี้

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อมนุษย์ เพราะมีเรื่องดังนี้คือ นางสุปปิยาอุบาสิกา ไปเที่ยวชมวัดดูพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย และไปพบพระภิกษุอาพาธองค์หนึ่ง ก็เลยถามพระภิกษุองค์นั้นว่า "ท่านฉันภัตตาหารอะไรจึงจะสบาย" พระภิกษุองค์นั้นตอบว่า "อาตมาฉันแกงเนื้อจึงจะสบาย" ดังนั้นนางสุปปิยาอุบาสิกาก็เลยปวารณาพระภิกษุไว้ว่า "ข้าพเจ้าจะทำแกงเนื้อมาให้ท่านฉันในวันพรุ่งนี้" เมื่อนางสุปปิยาอุบาสิกากลับบ้านไป ก็สั่งให้บริวารไปหาซื้อเนื้อในหมู่บ้าน บังเอิญวันนั้นเป็นวันขึ้น 14 ค่ำ ซึ่ง ในสมัยครั้งพุทธกาลจะฆ่าสัตว์เฉพาะวันขึ้น 2 ค่ำ ถึง ขึ้น 13 ค่ำเท่านั้น และจะไม่ฆ่าสัตว์ในวันขึ้น 14 ค่ำ 15 ค่ำ และ แรม 1 ค่ำ ดังนั้นใน 3 วันนี้จะหาซื้อเนื้อสัตว์ไม่ได้เลย เมื่อนางสุปปิยาอุบาสิกาไม่ได้เนื้อมาก็กลัวจะเสียสัจจะที่ได้ปวารณากับพระภิกษุไว้แล้ว และเหตุที่นางสุปปิยาอุบาสิกา เป็นพระโสดาบันบุคคล เป็นผู้ที่มีหิริโอตตัปปะและเป็นผู้ที่รักษาสัจจะ จึงตัดสินใจใช้มีดหั่นเนื้อที่ต้นขาของตนเองเพื่อนำมาให้บริวารแกง แล้วก็นำไปถวายพระภิกษุที่อาพาธองค์นั้น เมื่อพระภิกษุฉันแกงที่นำมาถวายก็เกิดความเหนื่อยและอ่อนเพลียมากจนทำให้นอนไม่อยากลุก

เมื่อเพื่อนพระภิกษุทั้งหลายมาเยี่ยม พระภิกษุอาพาธองค์นั้นก็เล่าให้เพื่อนฟังว่า วันนี้ได้ฉันแกงเนื้อแล้วรู้สึกอ่อนเพลียไม่อยากลุกเลย

วันต่อมา เศรษฐีผู้เป็นสามีอยากเลี้ยงภัตตาหารพระภิกษุสงฆ์จึงได้นิมนต์พระพุทธองค์พร้อมทั้งพระภิกษุทั้งหลายมาฉันภัตตาหารที่บ้านของตน เมื่อพระพุทธองค์เสด็จขึ้นไปบนบ้านเศรษฐีและทรงทอดพระเนตรไม่เห็นนางสุปปิยาอุบาสิกาออกมาต้อนรับ มีแต่เศรษฐีสามีมาต้อนรับ พระพุทธองค์จึงตรัสถามถึงนางสุปปิยาอุบาสิกาว่าไปที่ใด ไม่เห็นมาต้อนรับอาตมาภาพ เศรษฐีผู้เป็นสามีจึงตอบพระพุทธองค์ว่าภรรยาไม่ค่อยสบายนอนอยู่ในห้องนอนพระเจ้าค่ะ พระพุทธองค์จึงให้บริวารไปประคองนางสุปปิยาอุบาสิกาออกจากห้องมาพบพระพุทธเจ้า พอได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จประทับยืนอยู่ที่บ้านของตนก็เกิดความสุขใจมากที่ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าจนลืมความเจ็บปวดที่แผลของตน แล้วก็นั่งลงกราบนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยความเรียบร้อย

เมื่อพระพุทธองค์ทรงเสด็จไปประทับนั่งบนอาสนะที่จัดไว้สำหรับพระพุทธองค์ เศรษฐีและภรรยาก็จัดภัตตาหารเพื่อน้อมนำไปถวายพระผู้มีพระภาคเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายที่ได้นิมนต์มาฉันภัตตาหารที่บ้าน เมื่อได้ประเคนสิ่งของเสร็จเรียบร้อยแล้ว พระพุทธองค์และพระภิกษุสงฆ์ก็ฉันภัตตาหาร นางสุปปิยาอุบาสิกาก็กราบนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้วเดินเข้าไปในห้องนอนเพื่อเปิดดูแผลที่เอาผ้าพันไว้นั้น เนื้อที่ต้นขาก็งอกขึ้นมาเต็มอย่างเดิม

เหมือนไม่มีบาดแผลและไม่มีความเจ็บปวด รู้สึกสบายเป็นปกติ จึงกลับออกมานั่งอยู่ห่าง ๆ ดูพระผู้มีพระภาคเจ้าฉันภัตตาหารจนเสร็จ แล้วพระพุทธองค์ก็กระทำอนุโมทนาให้แก่สามีภรรยา เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วพระพุทธองค์จึงเสด็จกลับวัดพร้อมทั้งพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย และในตอนค่ำวันนั้น เมื่อพระพุทธองค์เทศนาอบรมพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายจบแล้ว พระพุทธองค์ทรงมีญาณหยั่งรู้ดีว่า พระภิกษุที่อาพาธองค์นั้นฉันเนื้อมนุษย์ พระพุทธองค์จึงตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายได้ฟังว่า พระภิกษุอาพาธองค์นั้นฉันเนื้อมนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรจะฉัน พระพุทธองค์จึงทรงตรัสว่า "ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อมนุษย์ และไม่ให้รับประเคนทั้งสุกและทั้งดิบ" ดังนั้น เรื่องนี้จึงเป็นต้นเหตุพุทธฎีกาที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้อย่างนี้

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อช้าง เพราะเมื่อพระภิกษุไปเจริญสมณธรรมในป่าในเขา และถ้าพระภิกษุองค์ใดเคยกินเนื้อช้างมาก่อนตั้งแต่เป็นฆราวาสนั้น หากช้างได้กลิ่นตัวของพระภิกษุที่เคยฉันเนื้อช้างมาก่อน ช้างก็จะเข้าไปทำร้ายพระภิกษุนั้นให้มรณภาพไป แต่ถ้าองค์ไหนไม่ได้ฉันก็ไม่เป็นไร ไม่ถูกช้างทำร้าย พระภิกษุทั้งหลายที่ยังมีชีวิตอยู่กลับมากราบนมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์ก็ทรงตรัสถามว่า "พระภิกษุเพื่อนของพวกเธอหายไปไหน" พระภิกษุเหล่านั้นตอบว่า "ถูกช้างทำร้ายจนมรณภาพไปพระเจ้าค่ะ" พระพุทธองค์จึงทรงตรัสแก่พระภิกษุทั้งหลายว่าห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อช้าง และไม่ให้รับประเคนเนื้อช้างทั้งสุกและ

ทั้งดิบตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ด้วยเหตุอย่างนี้

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อม้า เพราะถ้าพระภิกษุเคยกินเนื้อม้ามาก่อนตั้งแต่ยังเป็นฆราวาส เมื่อมาบวชเป็นพระภิกษุ เวลาเดินเข้าไปบิณฑบาตในบ้านในเมืองและม้าได้กลิ่นตัวพระภิกษุ ม้าก็จะใช้สองขาหลังดีดตัวพระภิกษุล้มลงจนบาตรหลุดมือไปทำให้พระภิกษุเจ็บตัว ดังนี้จึงเป็นต้นเหตุที่พระพุทธองค์ทรงตรัสห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อม้า และไม่ให้รับประเคนเนื้อม้าทั้งสุกและทั้งดิบ

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อเสือเหลือง เสือโคร่ง เสือดาว เนื้อราชสีห์ เนื้อหมี เพราะถ้าพระภิกษุเคยกินเนื้อต่าง ๆ ดังกล่าว ตั้งแต่ครั้งยังเป็นฆราวาส เมื่อมาบวชเป็นพระภิกษุแล้วไปเจริญภาวนาในป่าในเขาและสัตว์ต่าง ๆ เดินมาได้กลิ่น ก็จะมาตะครุบกัดพระภิกษุให้มรณภาพไป แต่ถ้าพระภิกษุองค์ไหนไม่เคยฉันเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ก็ปลอดภัย พระภิกษุทั้งหลายที่ยังมีชีวิตอยู่กลับมานมัสการพระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์ก็ทรงตรัสถามว่า "เพื่อนของพวกเธอหายไปไหน" พระภิกษุเหล่านั้นตอบว่า "ถูกสัตว์ต่าง ๆ ทำร้ายจนมรณภาพไป" ดังนี้จึงเป็นต้นเหตุที่พระพุทธองค์ทรงตรัสห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อเสือเหลือง เสือโคร่ง เสือดาว ราชสีห์ หมี และไม่ให้รับประเคนเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ดังกล่าว ทั้งสุกและทั้งดิบ

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อสุนัข เพราะถ้าพระภิกษุเคยกินเนื้อสุนัขมาก่อนตั้งแต่ครั้งเป็นฆราวาส เมื่อเวลา

พระภิกษุไปบิณฑบาต หรือไปไหนก็ดี สุนัขก็จะเห่า จะกัดพระภิกษุองค์นั้น แต่องค์ไหนไม่เคยกินเนื้อสุนัขมาก่อน สุนัขก็ไม่เห่าและไม่กัด ดังนี้จึงเป็นต้นเหตุที่พระพุทธองค์ทรงตรัสห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้อสุนัข และไม่ให้รับประเคนเนื้อสุนัขทั้งสุกและทั้งดิบ

เหตุที่พระพุทธองค์ทรงห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้องู เพราะพญานาคเข้ามากราบนมัสการพระพุทธเจ้า บอกพระผู้มีพระภาคเจ้าว่าขอไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้องูทุกชนิด เพราะงูเป็นตระกูลเดียวกับพญานาค ถ้าพระภิกษุองค์ไหนฉันเนื้องู แล้วลงไปสรงน้ำในแม่น้ำต่าง ๆ พวกพญานาคก็อาจจะโกรธและมาทำร้าย มาฆ่าพระภิกษุที่ไปสรงน้ำให้มรณภาพไป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระพุทธองค์จึงทรงตรัสห้ามไม่ให้พระภิกษุฉันเนื้องูทุกชนิด และไม่ให้รับประเคนเนื้องูทั้งสุกและดิบ ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

นอกจากเนื้อสัตว์ทั้ง 10 อย่าง ดังที่ได้กล่าวมานั้น พระพุทธองค์ไม่ทรงห้ามให้ฉัน แต่ต้องทำให้สุกดี ถ้าหากพระภิกษุองค์ไหนฉันเนื้อสัตว์แล้วไม่สบายก็ไม่ควรฉัน ให้ฉันผักผลไม้ชนิดต่าง ๆ หรือสิ่งที่ไม่แสลงต่อร่างกาย

ดังนั้น ไม่ว่าพระภิกษุองค์ใดจะฉันมังสวิรัติ หรือญาติโยมจะกินมังสวิรัติก็ดี ไม่ว่าพระภิกษุองค์ใดจะฉันเนื้อที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาต หรือญาติโยมกินเนื้อที่กินได้ก็ดี เวลาฉันแล้ว กินแล้วที่สำคัญคือเพื่อให้ตนเองอยู่สบาย เวลาปฏิบัติธรรมก็ทำให้ตนเองสบายใจ หากมีสติปัญญาก็สามารถที่จะบรรลุธรรมได้เหมือนกัน แต่

ถ้าหากพระภิกษุหรือญาติโยมก็ดีไม่มีสติปัญญาแล้วก็ไม่สามารถที่จะบรรลุธรรมได้

เมื่อเราเข้าใจดีแล้วก็จะทำให้ไม่มีมานะทิฐิเกิดขึ้นแก่ตน เหตุฉะนั้นคนเรา ทุกคนที่เกิดขึ้นมาในโลกนี้ย่อมมีอุปนิสัยต่าง ๆ กัน มีธาตุขันธ์ต่างๆ กัน เกิดมาในตระกูลที่ต่างกัน ฉะนั้นสติปัญญาของคนเราก็เหลื่อมล้ำต่ำสูงไม่สม่ำเสมอกัน แล้วแต่ว่าใครจะมีสติปัญญาดีกว่ากันเท่านั้น ในพระพุทธศาสนาการละกิเลสมันต้องอาศัยสติปัญญาของตนเองเท่านั้นเอง การที่คนเราจะมีทรัพย์สมบัติเงินทองมากมายเท่าไหร่ก็ตาม จะไปหาซื้อปัญญาที่ไหนก็ไม่ได้ ต้องอาศัยตนเองทั้งนั้น โดยเฉพาะที่รับรู้เหตุผลว่า **ปัญญาจะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยตนเองเท่านั้น** เช่น ร้อน หนาว ทุกข์ สุข นี่เป็นเรื่องของตนเองเรื่องเหตุเรื่องผล ตนเองเป็นคนตัดสิน รู้แล้วก็ตัดสินด้วยตนเองไม่ให้คนอื่นมาละกิเลสให้เรา สมาธิปัญญานี้จะเอาเงินหลายแสนล้านมาซื้อ มาจ้าง ก็ไม่มีใครขายให้ได้ ฉะนั้น ตนเองต้องปฏิบัติเองก่อนจึงจะทำให้สติปัญญาเกิดขึ้นแก่ตนเองได้ ตรงนี้แหละเป็นหลักเหตุผลที่ยืนยันในพระพุทธศาสนา ตามคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงตรัสเอาไว้

เหตุฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะต้องฝึกฝนอบรมสติปัญญาของเราให้แก่กล้า พระพุทธองค์ได้ทรงตรัสถามพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายเวลาไปเจริญภาวนามา 1 เดือน 2 เดือน หรือ 3 เดือนก็ดีแล้วมานมัสการกราบไหว้พระผู้มีพระภาคเจ้า พระพุทธองค์ทรงตรัส

ถามว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อินทรีย์ทั้ง 5 ของพวกเธอแก่กล้าหรือยัง" พระภิกษุองค์ไหนที่ได้บรรลุธรรมก็นั่งอยู่เฉย ๆ ยังไม่ตอบ แต่องค์ไหนยังไม่บรรลุธรรมก็ตอบพระพุทธองค์ว่า "ภันเตพระเจ้าข้า อินทรีย์ 5 ของข้าพระพุทธเจ้านั้นยังไม่แก่กล้าแข็งพระเจ้าข้า" พระพุทธองค์ตอบว่า "ก็เป็นหน้าที่ของพวกเธอจะถามเราตถาคต เพราะพวกเธอยังไม่รู้ใช่ไหม" พระภิกษุผู้ที่รู้จักอินทรีย์ 5 ดีนั้นมีดังนี้

ข้อหนึ่ง **สัทธินทรีย์** มีศรัทธาเต็มเปี่ยมไหม ที่จะปฏิบัติเพื่อละกิเลส

ข้อสอง **วิริยินทรีย์** มีความเพียรแก่กล้าไหม ที่จะเดินจงกรมนั่งสมาธิฝึกฝนอบรมจิตใจทุกนาที ทุกชั่วโมง และเว้นจากเวลานอนหลับ

ข้อสาม **สะตินทรีย์** มีสติรอบคอบไหม ในขณะที่ยืน เดิน นั่ง นอน หรือในทุกอิริยาบถ

ข้อสี่ **สะมาธินทรีย์** มีจิตใจหนักแน่นมั่นคงเป็นสมาธิเหนียวแน่นไม่ง่อนแง่นคลอนแคลนไหม

ข้อห้า **ปัญญินทรีย์** มีปัญญาพลังรอบรู้ในกองสังขารทั้งปวงไหม อันนี้ทางบรรลุธรรมเพื่อพ้นทุกข์อยู่ตรงนี้เอง

พระภิกษุองค์ไหนที่ได้บรรลุธรรมเบื้องต้นได้เป็นพระโสดาบันบุคคล เป็นพระสกิทาคามี พระอนาคามี เป็นพระอรหันต์ พระพุทธองค์ก็รู้ว่าที่เขาไม่ถามเพราะเขารู้แล้ว แต่ถ้าพระภิกษุองค์ไหนที่ยังไม่รู้ไม่เข้าใจก็ต้องถาม เหตุฉะนั้นพระพุทธองค์จะทรงทราบว่า พระภิกษุองค์ไหนบรรลุอรหันต์ หรือปฏิบัติอยู่ขั้นไหน เพราะพระพุทธองค์สามารถหยั่งรู้วาระจิตได้

บัดนี้ **เรื่องการทำความดี** มีพุทธภาษิตที่พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่า "เย ตัตถะ อนุโมทันติ เวยยาวัจจัง กะโรติ วา นะ เตนะ ทักขิณา โอนา เตปิ ปุญญัสสะ ภาคิโน" ชนทั้งหลายเหล่าใด อนุโมทนา หรือช่วยทำการขวนขวายในทานนั้น ทักษิณาทานของเขามิได้บกพร่องไปด้วยเหตุนั้น ชนทั้งหลายเหล่านั้น ย่อมเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญนั้นด้วย

บุญทั้งหลายสำเร็จด้วยการขวนขวายในทาน คือ ได้ขวนขวายไปบอกคนอื่นให้ทำบุญแม้ว่าตนเองไม่ทำก็ตาม ถือว่าการขวนขวายให้บุญของเขาสำเร็จ เราก็ได้บุญเพราะเราชวนเขาทำความดี แต่ก็ได้บุญตามที่เราขวนขวายเท่านั้น เพราะเราไม่ได้บริจาควัตถุด้วย

ถ้าเราจะทำบุญถวายสิ่งของหรือบริจาควัตถุ แล้วไปชวนคนอื่นร่วมด้วย เขาจะร่วมถวายปัจจัย 10 บาท 20 บาท ก็แล้วแต่ เขาก็ได้บุญ หรือเมื่อเราชวนคนอื่นไปทำบุญแต่เขาไปไม่ได้ขอฝากปัจจัยไปร่วมทำบุญด้วย 10 บาท 20 บาท เขาก็ได้บุญ แต่เขาต้องอาศัยเราให้เรานำของเขามาทำบุญให้สำเร็จ เขาเรียกว่าบุญสำเร็จด้วยการขวนขวาย

บุญทั้งหลายสำเร็จด้วยการกระทำอนุโมทนา คือ เมื่อเห็นคนอื่นเขาทำบุญทำกุศลก็กล่าวคำว่า "สาธุ ขอให้บุญกุศลนั้นจงสำเร็จ

ขออนุโมทนาด้วย" เราก็ได้บุญ เพราะบุญสำเร็จด้วยการอนุโมทนา คือเรามีความสุขกับการทำบุญของคนอื่น เราก็ได้บุญ ได้ความสุขใจของเราด้วย เพราะการอนุโมทนา สรรเสริญ ยกย่องว่าคนอื่นได้ทำความดี ใจของเราก็เลยมีความสุข เพราะเราไม่ไปคัดค้าน ไม่ไปตัดรอนเขาก็เลยได้บุญได้ความสุข

"ตัสมา ทะเท อัปปะติวานะจิตโต ยัตถะ ทินนัง มะหัปผะลัง" เป็นคนควรเป็นผู้มีจิตไม่ท้อถอย "ให้ในที่ใดได้ผลมากควรให้ในที่นั้น" คือ ให้เลือกสถานที่ในการทำบุญ เปรียบเสมือนเวลาเราจะปลูกพืชผัก ผลไม้ ข้าวกล้า ฯลฯ อะไรต่าง ๆ ต้องเลือกพื้นที่ ที่มีดินดีเพื่อจะให้ผลผลิตงอกงาม เป็นเนื้อนาบุญ

"ปุญญานิ ปะระโลกัสสะมิง ปะติฏฐา โหนติ ปาณินันติ" บุญย่อมเป็นที่พึ่งพาอาศัยของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้าได้ฉะนั้นแล

ดังนั้น บุญที่ตนเองได้สร้างไว้นั้น ถ้าเรายังมาเกิดอีก เราก็ต้องได้รับผลบุญนั่น แต่ถ้าเราทำอยู่ในชาตินี้เราก็ได้อยู่ในชาตินี้อยู่แล้ว พอทำเสร็จมันก็มีความสุขในชาตินี้ นี่แหละเหตุมันเกิดขึ้นมาแล้วเป็นอย่างนั้น อันนี้การมาปฏิบัติมันก็เป็นเหตุ ปฏิบัติตนมาดีก็ได้ตำแหน่งสูงขึ้น ๆ ก็เป็นตามการปฏิบัติของตนเท่านั้นแหละที่เขาเรียกว่าเหตุทำให้มีความดีเกิดขึ้น เหตุดี ผลดี ก็มีความสุข เหตุดีคนก็ดี เหตุไม่ดี คนก็ไม่ดี ถ้าเชื่อมั่นอย่างนี้ก็เรียกว่าถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว นี่เขาเรียกว่าคนเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธองค์ที่ทรงตรัสเอาไว้ เมื่อเราเข้าใจอย่างนี้แล้วเราจะทำมาก

ทำน้อยตามกำลังของตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนครอบครัว ไม่ทำให้ตนเองมีความทุกข์ **ถ้าเราคิดดี พูดดี ทำดี ผลที่ออกมาก็คือมีความสุข เรียกว่า สัมมาทิฐิ ถ้าเราคิดไม่ดี พูดไม่ดี ทำไม่ดี ผลที่ออกมาเป็นความทุกข์ เรียกว่า มิจฉาทิฐิ** จึงเป็นหน้าที่ของเราชาวพุทธศาสนิกชนทั้งหลายที่จะศึกษาทำความเข้าใจเรื่องสัมมาทิฐิ ในชีวิตของคน เพราะธรรมมันต้องเกิดจากเหตุและดับเพราะเหตุทั้งนั้น

เหตุฉะนั้น การทำบุญก็ดี ต้องไม่ให้เกิดทุกข์และไม่ให้คนอื่นทุกข์ด้วย การทำความดี ถ้าทำอะไรทุกสิ่งทุกอย่างก็อย่าให้ไปเบียดเบียนตนและคนอื่นเขา พูดคุยกันก็อย่าให้ไปเบียดเบียนตนและบุคคลอื่น คิดอะไรก็อย่าให้ไปเบียดเบียนตนและคนอื่น คือ "ทำ" ไม่ให้เดือดร้อนคนอื่น "พูด" ไม่ให้เดือดร้อนคนอื่น นั่นเอง คนอื่นไม่เดือดร้อน เราก็ไม่เดือดร้อน เพราะเราทำถูก พูดถูก คิดถูก เราคิดไม่ให้คนอื่นเดือดร้อน เราก็ไม่เดือดร้อนเหมือนกัน เขาเรียกผลสะท้อนย้อนมาให้ไม่มีความเดือดร้อน จึงเรียกว่าการงานปราศจากโทษ ทำด้วยกาย พูดด้วยวาจา คิดด้วยใจ การงานไม่มีโทษ เราทุกคนก็ควรพากันปฏิบัติตนเองเพื่อความสุข

ฉะนั้น อาตมาจึงมีความปรารถนาอยากให้มีหนังสือเล่มนี้เป็นคู่มือของอุบาสก อุบาสิกา ได้นำไปศึกษาให้เข้าใจ เพื่อที่ญาติโยมได้จะทำบุญ บริจาคทานให้ถูกต้องตามหลักที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้